BEKİR YILDIZ

CEM YAYINEVİ
TÜRK SANATÇILARI

REŞO AĞA

REŞO AĞA / BEKİR YILDIZ

REŞO AĞA

TÜRK SANATÇILARI DİZİSİ

Kapak: Ferit Erkman

Bekir Yıldız

REŞO AĞA

HİKÂYELER
(Yedinci Basım)

CEM YAYINEVİ

Dizgi : Asya, Baskı : Yelken Matbaası
Istanbul, 1974

doğunun insanı sevdiği için
ölür, yaşamak için öldürür

REŞO AĞA

Urfa eşraflarından Reşo Ağa, elindeki küçük kırbacını çizmesine vura vura, avludan içeri girdi. Üç karısı vardı Reşo Ağanın. O, hesaba vurulamıyacak kadar soyluydu. Kimi on, kimi yirmi göbek sayardı, ağalığı üzerine. Avludan geçip odaya varınca üç karısı dizçöküp çizmelerini çekmeye hazırlandılar. Ancak o, yeşil gözlü, kara saçlı, ince belli, geniş kalçalı olan Güllü'ye çizmelerini uzattı. Güllü sevinçle çizmelere asıldı. Kim çizmeyi çekerse, o yatardı Reşo Ağayla.

Reşo Ağa, o gece Güllü'yü koynuna aldı.

Avlunun bir ucunda ahır bulunuyordu. Burada sekiz-on eşek, altı at, altı da deve vardı. Bu hayvanların hepsine bakan bir de deveci...

Deveci ahırda yatıyordu; hayvanların bir yanında. Gecenin ilerlemiş saatinde, gürültüyle uyandı. Azgın bir eşek ötekinin orasını burasını koklamış ve huysuzlaşmıştı. Deveci :

— Gece vakti olur mu, be meret!... diye öfkeyle yerinden kalktı.

Uykusu kaçtı. Avluya çıktı. Reşo Ağanın kızı

uyumamıştı. Odasındaki cılız ışık, gecenin zifiri karanlığında dehşetli parlıyordu.

Deveci bu odaya bakmak istemedi: «Ağamın kızı,» dedi içinden. Nedense odanın aydınlığı, gözünü hep o yana alıyordu... Deveci bir de gördü ki, Reşo Ağanın kızı soyunmada. Deveci: «Yahüvelâ» çekip ahıra döndü. Ancak ahırdaki iki eşek, işi hepten azıtmıştı. Deveci şehvetin seline kapıldı. Işık yanan odanın yanıbaşına vardı bir solukta. Ağzını açıp nefes almasa, heyecandan düşüp ölecekti. Reşo Ağanın kızı, bir eliyle memelerini okşuyordu. Bir ara gözlerini kapadı, öteki elinin şahadet ve ortanca parmaklarını birleştirip körpe bedeninin ateş ateş yanan dudakları üzerine koydu. Bir erkek yaratıyordu beyninde... Dağların ötesinde... Bulutların içinde... Ama dev kadar kuvvetli, şeytan kadar kurnaz bir erkek... Babasının soyluluğuna dudak büken, babasının şu yüce duvarlı evini aşıveren bir erkek...

Bu sıra odanın penceresinden «pat» diye, deveci içeriye atladı.

Reşo Ağanın kızı, çıplak göğsü, dudakları üzerinde iki parmağı ile, dağların ötesindeki bulutlarda saklı sevgilisi yerine, devecilerini karşısında görünce «gık» bile diyememişti. Ancak gözleri dana gözünden büyük olmuştu korkudan. Deveci, kızın bu şaşkınlığından yararlandı. Kızın ağzını kemeriyle sarıp sırtladı. Yel gibi getirdi kızı ahıra. Bir atın üzerine hoplattı. Ardında kendi... Gecenin karanlığında, uzaklara doğru yöneltti atı...

Güneş bir mızrak boyu yükselmişti. Reşo Ağa, Güllü'nün koynunda baygın yatıyordu. İlk karısı Zeyno, kapıyı gümbürdetti:

— Ağa yekin. Kız kaçmış. Küller başımıza...

Reşo Ağa üzerindeki yorganı atıp yerinden fırladı:

— Ne söylisen imansız? Yüreğimi yardın.

— Kızı kaçırmışlar... Var gör...

Reşo Ağa bir solukta kızın odasına koştu. Yatağı boştu; giysileri yatağın yanındaydı.

— Hökümsüz bu iş... Nerde kız?

— Deveci de kayıp... Atın biri de yok meydanda...

Reşo Ağanın yüzü, kül rengine döndü.

— Bu düşman işi, dedi. El kadar kız... Benim devecim, zürriyetimin bokuna bile el uzatamaz. Ulan avrat, savuş karşımdan... Kızın kahpeliğine sen de bulaştın gayrı... Südün mundarmış...

Zeyno bir köşeye sindi:

— Benim suçum ne Ağam?.. Ben ne bilem? Atla atına, var, al gel, diye mırıldandı.

Reşo Ağa hırsından Zeyno'yu tekmeleri altında yoğurdu. Sonra mavzerini sırtladı. Atına bindi. Avludan dışarı çıkmadan bağırdı:

— Ben dönünceye kadar kapıları kilitleyin. Uçan kuşa bu işten söz etmeyin, dedi.

Büyük sokak kapısından geçip atını bozkırlara doğru koşturdu. Ardından evin bütün kapıları sürgülendi.

Reşo Ağa, içinde bin kuşku, bin kinle köyüne girdi. Köy meydanına varmadan ansızın atını durdurttu. Yere, atın ağzından köpükler boşaldı. Reşo Ağa, sağ yöndeki evin önüne asılmış bir kadın donu görmüştü. Ona göre, dünyadaki bütün namussuzlukların sonu alınmalıydı. Atından hışımla atlayıp, kapıyı, çizmesinin burnuyla sarstı. İçerden bir kadın:

— Kimmiş o? diye bağırdı.

Reşo Ağa hiddetinden yerinde duramıyordu:

— Aç ulan avrat, benim... Ağanız Reşo...

Kapı açıldı.

— Buyum Ağam...

— Kahpelik sancak mı oldu ha?

— Viş ağam, bu nasıl suval!

— Bu tuman hangi kahpenin? Benim köyümde tumanı dışarı asmak var mıdır?

Kadın korkuyla sarsıldı. Koşup donunu asılı olduğu yerden aldı. Ancak bu sıra Reşo Ağa, mavzerini kadının üzerine doğrultup ateşledi. Birinci kurşunda henüz ayaktaydı. İkinci kurşunda, kadın yere yuvarlandı. Donu avuçları arasındaydı...

Reşo Ağa, kadına dönüp bakmadan atına bindi ve başka bir evin önüne yöneldi.

Köy kurşunların sesiyle ayağa kalktı. Herkesin ağzından çıkan, «Ne oldu?» sözü, köy meydanını doldurdu.

Bu sıra Reşo Ağa, vardığı evin önünde bağırdı:

— Hey... Hey Hançerli Şiğo... Hançerli Şiğo...

Az sonra, abası sırtında, pala bıyıkları, yüzünün genişliğinden fazla bir adam çıktı evin önüne:

— Buyur Ağamız...

— Tez adamları topla. Kanlımağaraya ulaşmadan varın bana.

— Başımüstüne Ağam...

— Kanlımağarada... Tez...

— Kanlımağarada...

Reşo Ağa, atını bu kez Kanlımağaraya vurdu. Hançerli Şiğo, çoktan adamları toplamağa yekinmişti bile...

Kanlımağara dar bir geçitin tepesinde bulunuyordu. Reşo Ağa yerinde duramıyor, mağaranın için-

de, gidip geliyordu. Hançerli Şiğo sekiz adamla mağaraya girdi :

— Selâmünaleyküm...

Reşo Ağa, selâma karşılık vermeden :

— Hançerli Şiğo, dedi. Bana eyi kulak verin. Şunu eyi bilesiz ki, bugün benim en dar günümdür. Bütün adamları salacan ora-bura... Dağlar tez kavuşacak birbirine. Devecimle kızımı, yerin yedi kat altında olsa bulup çıkarasız. Buldun mu, osaat deveci kurşunlanacak. Kızımı diri isterim... Ben şehre dönecem... Eyi bilesiz ki, bana dünya zindandır, kızım elime tutuşana kadar... Haydi... Ve de bilesiz ki, ben size Kanlımağarada bir sır verdim, emme bu dak kadan itibaren, kulaklarıyza kurşun aktı... Ve diliyiz koptu. Emme gözüyüz şimşek gibi çakacak!

Hançerli Şiğo, kederinden ve hırsından darmadağın olan Reşo Ağanın yanına sokuldu:

— Emriy başımüstüne Ağam, dedi. Yüreğini serin tut. Senin namusun bizim sayılır. Karınca yuvasına sinseler, ünmanın ortasında olsalar, gene de buluruz onları. Evelallah...

Reşo Ağa :

— Haydi yolunuz kanlı ola, dedi.

Ağzından çıkan sözcükler kızgındı...

Aradan bir gün, bir hafta, derken bir aydan fazla zaman geçti. Ne deveciyi, ne de kızı buldular. Ne ölülerini, ne dirilerini...

Reşo Ağa, bütün akrabalarıyla birlikte yasa gömüldü. Erkekler evden dışarı çıkamaz oldu. Ne kahveye, ne bir yere... Sakalları karış kadar uzadı. Bütün erkeklerin başı önlerine yıkılmıştı. Kadınlar da komşuya, hamama varamaz oldular. Ve bu kent, şu sözlerle vakit geçiriyordu :

— Reşo Ağanın kızı, kaçmış...
— Reşo Ağanın kızı, cılk çıkmış...
— Reşo Ağanın kızı, namuslarına leke çaldı...
— Reşo Ağanın kızı, kahpe olmuş... Kahpe olmuş da tumanını sıyırmış...
— Reşo Ağanın, gayrı ağalığını ne etmeli. Bir kızına sahip çıkamadı...

Reşo Ağa, hiç bir yere çıkamıyor, hiç kimseyle konuşmuyordu. Ama o; bütün bu konuşulanları sezinliyordu. Çünkü, ister bu kentte, ister Urfa'da, ister Siverek'te, ister oralarda başka yerde olsun, bir kız kaçtı mı, belânın bundan beteri olamazdı. Kaçan kızın bütün sahipleri için beklemek ve buluncaya değin beklemek vardı. Gerisi boştu... Sokağa çıkılsa, herkes başını çevirir, kimse selâm vermezdi. Kahvede oturulursa, çevre boşalıverirdi. Ha vebalı olmuşsun, ha soyundan bir kız kaçmış...

Koca Reşo Ağa bile böyle olmuştu. O, aznavurluğu dillere destan adam, şimdi süt dökmüş kediye dönmüştü...

İki ayın bitmesine birkaç gün vardı. Vakit öğleyi çoktan geçmişti. Güneşe bakılsa, gözler kamaşmazdı artık. Reşo Ağa, evin avlusunda, kilimin üzerinde bağdaş kurmuş oturuyordu. Kızın anası Zeyno, eşikte oturmuş, gözleri dalıp dalıp gidiyordu. Bu sırada büyük sokak kapısı vuruldu. Uşaklardan biri kapıyı açtı. İçeri Hançerli Şiğo girdi. Reşo Ağanın yanına gelip kulağına eğildi :

— Kız dışarda...

Reşo Ağa yerinden hopladı :

— Vay!... Ya deveci?...

— Onu kurşunladık...

Reşo Ağa, yüzünü duvara döndü:

— İçeri alın, dedi. Arka odaya.

Kız peçenin içindeydi. Avluya girdi. Bir süre duraladı. Çevresine bakındı. Babası sırtını dönmüştü kendisine. Anası eşikteydi. Ama koşup, «Kızım» diye atılmamıştı boynuna. Suçu neydi sanki? Gerçi devecileri, şeytana uyup kaçırmıştı kendisini. Ama, daha yolda, Reşo Ağanın korkusu damarlarında yeniden kaynamış ve kızcağıza el sürmemişti.

Zeyno Ana, avluda dikilen kızının yanına geldi. Elinden tutup içeri aldı. Arka odaya...

Kızcağız; günlerden sonra ilk kez baba ocağında yattı. Ama sevgiden ve ilgiden yoksun...

Sabah olur olmaz, evin içinde bir telâş başladı. Haberler gidiyor, haberler geliyordu. Herkesin, tekrar kanı ısınmıştı.

Bir ara Zeyno Ana, kızının yanına geldi. Gözleri ağlamaktan kıpkırmızı olmuştu. Zeyno Ana, eğer sesli ağlayabilmiş olsaydı, böylesine harap olmazdı: O, sevgiyle yasalar arasında ezilmiş, alev alev yanan analık sevgisi üzerine, yasalar dolu gibi yağmıştı. Kızının yüzüne baktı. Henüz on beşine varmamış kızının yüzüne... Korku ve gençliğin çarpıştığı yüzde, korkunun zaferi okunuyordu.

Zeyno Ana:

— Sana heçbir suvalim yok, dedi. Kaderin yanlış çalınmış. Seni babay, bağa götürecek!..

Kız, anasının boynuna sarıldı:

— Etmeyin ana, dedi. Etmeyin. Heç bir günahım yok. Ben kaçmadım. O beni zorla apardı. Hem sonra, biz iki kardeş gibi ordan ora, çile çektik. Kıyman bana!..

Zeyno Ana, boynunda asılı duran kızının kollarını açmak istedi. Ama o kollar, ölüm korkusuyla

sımsıkı kenetlenmişti. Zeyno Ana gönlündeki evlât sevgisiyle sarsıldı. Okşamak için uzanan ellerinin ürkekliğinden kurtulup kızına yapıştı. Şimdi sesli ağlıyabiliyordu. Odadan dışarıya taşan çığlıklar, mahalleyi sarstı...

Reşo Ağa, aylardan beri ilk kez dışarı çıktı. Ama yalnız değildi o. Yanında kızı vardı. Atının üzerinde, savaştan başarılı dönen bir komutan gibi dimdik duruyordu. Beline yapışmış kızı ise, utancından başını önüne eğmişti.

Bu utanç duygusu, Reşo Ağanın sonsuzluğa varacak olan; şanı ve ünü olacaktı belki de.

Kentin dışına çıktılar. Kimsesiz yollara daldılar. Birkaç bağ, bahçe aşıp nihayet kendi bağlarına geldiler. Kızın küçükken koşup oynadığı, tiyeklerin altına yatıp ağzıyla salkımlara uzandığı bağdı burası...

Yedi sekiz adam vardı bağın yanında. Soyun öteki ileri gelenleriydi bunlar. Bir mezar hazırlamışlardı.

Reşo Ağa, atı burada durdurttu. Kalabalıktan biri, kızı aşağı aldı. Sonra Reşo Ağa, yavaşça attan aşağı indi.

Herkesin başı önündeydi. Alnı açık yaşayabilmek için, yasalarına bir kurban vermeye hazırlanıyorlardı.

Reşo Ağa, taze kazılmış mezara yaklaşmak istemeyen kızını kolundan tutup çekti. Kız, o kadar adamın arasından bir yere kaçamıyacağını, bir şey yapamıyacağını çoktan anlamıştı. Fakat can korkusu mezarla arasına girmişti. Direniyordu gene de...

Kulaklarının dibinde patlayan bir tabanca, kızı

olduğu yere yıktı. Çarşafın içine akan kan görünmedi. Kızın üzerine taze topraklar atılırken, içlerinden en iyi ata binen, çoktan yola çıkmıştı bile...

Reşo Ağanın evi önünde atlı durdu. Bu öldürülen kızın, amcasının oğluydu. Kapı açıldı. Adam avludan içeri girip müjdeyi verdi:

— Yenge, yenge; tamam, dedi. Rahmet ola...

Bir anda Reşo Ağanın evinde, gözyaşı su gibi aktı, feryatlar kulakları yırttı.

Kızın anası Zeyno, yeni görevine hazırlanıyordu: Hamama gidip saçına kına yakacaktı. Namusları ak-pak oldu diye...

KESİK EL

Tanrı, günün birinde bir insan yarattı Urfa'nın Harran ovasında. Yeni biçilmiş buğday başakları arasında düştü anasının donuna. Deniz gibi ovada, kadının sesi birkaç kez çınladı. Adam koşup geldi karısının yanına ve bağırdı:

— Neden köpek gibi ulumadasan avrat?

Kadın yere kıçüstü oturmuş, iki elini de arkaya dayak yapmıştı. İniltili bir sesle:

— Çocuk donuma düştü herhal, diyebildi.

— O nasıl bağırtı öyle? Ben de ırzına geçiyler sandım. Donunu aç da bakalım, oğlan mı?

Adam, karısına yardım etti. Kırk düğüm vurulmuş gibi sımsıkı bağlanmış, uzun donun uçkurunu çözdüler. Adam çocuğu dondan dışarı aldı. Çocuğun önünde bir şey göremeyince:

— Çüş ulan avrat, kız kuzladın, dedi ve karısının yüzüne düşman düşman baktı.

Kadın utandı:

— Kabahat benim mi? dedi. Her zaman oğlan mı olurmuş!..

— Olsa canın mı çıkar? Köy yerinde başımı önüme yıktın. Döl dediğin oğlan olmalı. Kızı netme-

li. Aldık işte başımıza püsküllü belâyı.

Bu sıra gökten yere vuran kızgın güneşin altında bir Tanrı bereketi, cıyak cıyak ağlıyordu. İster kız olsun, ister oğlan, yaşamak için dünyaya gelmişti, Harran ovasının böğründe...

Çocuk, yazın toprağın, kışın çamurun içinde büyümeye başladı. Evdeki iki erkek çocuk arasında, bu kızcağız öksüz gibiydi. Biricik kusuru da dişi oluşuydu. Yaşını, babası bilmiyor, ama anası zar-zor çıkarabiliyordu:

— Donuma düşeli on üç yıl oldu, herhal, diyordu.

O gün Fadime, tarlaya, babasıyla ağabeylerine azık götürmeye hazırlanıyordu.

Anası önüne dikeldi:

— Dur hele, dedi. Bu fistanla olmaz gayri. Giy bakalım benim şu eski çarşaflarımı.

— Ama ana, daha benim emsallerim giymedi ki bu esvabı.

— Sen onlara kulak vermeyecen bugünden tez. Hem namusta ileri olan, ekinde de ileri olur. Önce sen giy ki, şan, şöhret bize yazılsın.

Fadime istemiye istemiye giydi, anasının kara kefenini. Büyük geldi.

— Bu çarşaf beter büyük ana diye, sızlandı kızcağız.

— Ben de ilk kez giydiğimde büyüktü. Bu her zaman böyledir işte. Kızlar, analarını kovalar namus cihetinden. Anan gibi iri mi olunca giyecen sandın, yere giresice. Ben onun çarasını bilirim.

Kadın, beldeki kuşağın arasına, çarşafın uzun kısmını yerleştirip sıktı.

— İşte bu kadar, dedi. Çarşafın uzunluğuna el atılır emme, genişliğine ilişilmez. Dur hele kız, yüzünü de örtecen. İndir bakalım peçeyi.

Fadime peçeyi indirdi. Dünya karanlık oldu, ana rahminden sonra bir kez daha...

— Ana, ben eyi göremiyem, dedi. Nasıl gidecem elâlemin önünden?

— Çarşafı giymek bir mutluluk canı çıkasıca... Kız kısmı yiğitse, elâlem ölür onun gözünde, gönlünde...

Fadime koltuğunun altındaki azıkla düştü yola. Sıcaktan yarılmış toprağın üzerinde, loğ taşı gibi yuvarlana yuvarlana gidiyordu. Bir gün önce güle oynaya gittiği yollara, şimdi Fadime'nin kara bir gölgesi düşüyordu. Bu ince kızın gölgesi, yumruk altında ezilmiş soğan gibi yamyassı olmuştu sanki...

Günün birinde, kara peçenin altında, cıvıl cıvıl oynayan gözlerinin içine bir ışıkla beraber Osman'ın şekli düştü. Fadime kesinlikle bilmiyordu bu genç Osman'ın çizgilerini. Kuyu başında su çekerken mi, yoksa komşularından dönerken mi düşmüştü? Olan olmuştu artık. Gözündeki çizgiler gönlüne battı, Osman'a sevdalandı.

Fadime, bir bayram günü, köy meydanından geçerken, Osman da karşıdan geliyordu. Birbirlerini geçtiler. Fadime üç-beş adım sonra şeytana uyup, döndü arkasına. Osman da dönmüştü nedense. Fadime çok korktu. Başını çevirmesiyle tabanlarını yağlayıp hızlandı. Osman, kimin nesi olduğunu çıkaramadı. Gözüyle izledi Fadime'yi. Girdiği evi belleyince, «Demek Fadime,» dedi kendi kendine... Böylece onun da gönlü aşka aralandı...

Birkaç ay sonra Osman, askere gitti. Fadime'ye vurgun, Fadime'nin aşkıyla darmadağın...

Henüz Osman'ın «Ulaştım asker ocağına,» haberi varmadan köye, babası Fadime'yi Murtaza'ya verdi...

Anası açtı bir gün meseleyi Fadime'ye:

— Haberin var mı kız, dedi. Yakında Murtaza'ya varacan?..

Fadime'nin dudakları titredi, yüreği gümbürdedi:

— Murtaza da kimmiş?

— Sen, ne demeye sorıysan kız? Bizim zamanımızda, «Şuna varacan» denldi mi, utanır da yarılacak yer arardık. Murtaza kim olacak, herifin biri işte.

— Ama ana!..

Fadime'nin anası hâlâ karşısında sırık gibi dikilen, utancından kaçıp gitmeyen kızını görünce, öfkesinden böğrüne bir yumruk indirdi:

— Eğer bir sefer daha ağzını açarsan, diline çiyanları salarım...

Fadime boynunu bükerek ahıra gitti. Bir köşeye büzülüp kara yazısına ağlamaya başladı. Ne olurdu sanki, Osman'ı çıkıp gelseydi şimdi. Asker mavzerini çekip kaçırsaydı onu, köy yerinden...

Bu sıra bir hışırtı duydu. Olduğu yerden sıçradı. Bir süre bekledi. Bu hışırtı, Fadime'ye, akreplerin, yılanların hışırtısı gibi geldi. İçinden: «Gelin, sokum beni,» dedi. «Geberip gidem.»

Olduğu yere tekrar çöktü. Bir süre ağlayamadı, düşünemedi...

Gelin gitti Fadime...

Murtaza'nın koynuna gireli henüz bir hafta bile olmamıştı.

Bir akşam, gün ışıklarını Harran ovasından çekerken, Murtaza, Fadime'ye seslendi:

— Atımı hazırla!..

— Nere gidecen bu saatta?

— Bak avrat, sana bir sır verecem. Benim ekmeğim Suriye'de. Yani ben kaçakçıyam. Ölüm böyle, gölgem gibi kovalar beni. Emme sen de bugüne bugün kaçakçı avradı sayılın. Er olacan, baskın yapıp beni sorarlarsa, «Düvene gitti,» diyecen. «Hangi düvene?» diye sordular mı, «Kadın kısmı kocasının düvenini bilir mi?» diye kestirip atacan. Her gidişimden sonra iki sefer güneş doğup gün olacak, ben gelirim. Eğer gelmezsem yarı canım gitti bilesin...

Fadime'nin nutku kurumuştu. Bir süre konuşamadı. Sonra kendini toparlayabildi:

— Yarı ölmek neymiş ağam? diye sordu.

— Kaçakçı kırk canlıdır. Ha dedin mi ölmez. Biz yaralanırız emme kolayına ölmeyiz. Yarı ölüm, yaralı olmak. Eğer vurulur bir yerde çöreklenirsem, atımı bekle... O bulur evi...

Murtaza atına bindi. Gecenin karanlığında süzülüp gitti. Fadime ardından bakakaldı.

Gün henüz ışımadan, horozlar öttü. Harran ovasına koyulan eşeklerin zırıltısı, Fadime'yi uyandırdı. Güneş iki adam boyu görünmüştü ki, kapı vuruldu.

Fadime korkuyla sordu:

— Kim o? Ne istersin?

— Benim, aç, Osman...

Fadime'nin kalbi hopladı. Hiç bir şey düşünmeden kapıyı araladı. Osman içeriye süzüldü. Fadime titriyordu:

— Sen askere gittindi emme, diyebildi.

— Dün geldim. Sana bir çift sözüm var. Diyeceğim şu ki... Eğer kocan ölürse... Duymuşam ki

kaçakçıymış... Kaçakçının ömrü belli olmaz, anlıy mısan?

Bu sıra kapı hızla vuruldu.

Fadime'nin yüreği, korkuyla yarıldı sanki:

— Eyvah, Murtaza!.. Öldüm işte!..

Osman da şaşırmıştı:

— Sakla beni, sakla bir yere, diyebildi.

İçeriye seyirttiler. Osman yerdeki hasırın içine sarındı. Fadime can korkusuyla o kadar ağırlığı gık demeden duvarın bir köşesine dayadı. Sonra yelden tez gidip kapıyı açtı.

Murtaza içeri girer girmez homurdandı:

— Sınıra mayın döşemişler, dedi. Ekmeğimize kan doğrandı sayılır...

Fadime sapsarı kesilmiş, hiç konuşmuyordu. Odaya girdiler. Murtaza her zaman yerde serili hasırı göremeyince, sağına soluna bakındı, duvara dayalı olan hasırı gördü. Bir anda yüzü değişiverdi. Hasırın dışında kalan, iki ayak görmüştü.

— Kim ulan bu? Gâvur dölü.

Fadime titriyordu:

— Kurbanın olam, heç bir kötülüğümüz yok. Heç bir kötülüğümüz...

Murtaza, Fadime'nin sözünü bitirmesini beklemeden, omuzundaki mavzeri, hasıra doğru yöneltti ve hasırı aşağıdan yukarıya taradı. Bu arada Fadime'nin çığlıkları köyü, yerinden sarstı.

Hasıra sarılı olan Osman, gık diyemeden ölmüş, hasır açılmış ve Osman, kanlar içinde yere yuvarlanmıştı.

Fadime'nin çığlıklarına ve mavzer sesine koşan köylüler, kapıyı omuzlayıp avluya girdiklerinde, oda kapısının ağzında Murtaza'yı, elinde mavzeriyle gördüler. Köylülerin bir şey sormalarına vakit kalma-

dan, Murtaza kudurmuş gibi bağırdı:

— Yılına varmadan dostunu içeri aldı. Kahpe dölü... Namusumu tümden temiz edecem. Herifi öldürdüm. Sıra aha şu, orospu şahında. Engel olanın anasını avradını...

Kalabalığın içinden biri ileri atılıp, Murtaza'nın önüne durdu:

— Bu iş bana düşer, dedi. Namusumuza seni ortak etmem. Eğer ben, bu dölün kardaşıysam, onu bana teslim etmelisen.

Ağabeysi, kalabalık arasına sinen Fadime'yi çekip aldı ve sürüye sürüye evlerine götürdü. Az önceki Fadime'nin çığlığı, henüz kulaklarda ufalanmamıştı ki, bu kez anasının çığlığı köyü sarstı.

Ağabeysi, avluda bacısını bıçağıyla öldürdü ve sonra, dostuna kapıyı açan sağ elini kesip aldı. Büyük bir rahatlıkla avludan odaya geçti. Aşiretlerinin mızrağını evin önüne dikti. Daha sonra, mızrağın üzerine Fadime'nin kesik elini geçirdi. Ağabeysi için bu mızrak, savaşta ele geçen düşman sancağından daha kutsaldı şimdi...

Böylece Fadime'nin ölümü; ailesine, dünyaya gelişinden daha büyük, şan ve ün kazandırdı...

PALA HAMO

Fırat nehrinin suyu, utanılacak kadar azalmıştı. Aylardanberi güneş, sanki yerinden kopup, çok aşağılara inmiş ve nehrin iki yanındaki ovayı yer yer çatlatmıştı.

Nehrin doğu yönündeki köy, on beş yirmi haneliydi. Evler kerpiçtendi. Ve tavanlarına önce kavak ağacından kesilmiş sırıklar sıralanmış, sonra hasır ve toprakla örtülmüştü. Yaz mevsiminde odada yatanların yüzüne, hasırla toprak arasına yuva yapmış olan akrepler düşerdi. Kimi böyle ölür, kimi de bir kan dâvasına karışırdı. Eceliyle ölen, akılda kalacak kadar azdı. Böyle bir köyde doğmak ve yaşamak dünyanın en büyük felâketiydi. Burada insanlar içiçe, üstüste, yanyana yaşıyorlardı. Her insan bir ömür boyu aynı insanları görüyor ve bütün insanlar birbirine karşı hiç hata etmemeğe zorunlu oluyordu. Köy sanki denizin ortasında bir gemi idi ve gemi sakinleri, karaya çıkmadan, aynı gemi içinde, birbirleri arasında yaşıyorlardı. Büyük kentlerde hatalar ve günahlar kalabalıklara karışırken, burada her hata ve günah bir kurşunla bastırılıyordu.

Köyün mezarlığında insanlar vardı. Bir mezar kazıyorlardı. Toprak beton gibi sertti. Tabutun başında ağlayan birkaç delikanlı bulunuyordu. Tabutu mezara yerleştirdiler. Kızgın güneş, bir solukta mezarı örtecek toprağı, kupkuru etmişti. Toprakla, tabutun üzerini doldurdular. Az sonra mezarın baş ve ayakucuna birer taş diktiler. İçlerinden Şığ Müslüm, mezarın başucuna oturdu. Bu, ölen adamın oğluydu. Talebeydi. On altısına yeni basmıştı. Boyu uzun, yüzü şark çıbanlarıyla doluydu ve bu çıbanlar ona yiğitçe ifade kazandırmıştı. Şığ Müslüm'ün elinde kalem vardı. Babasının başucuna dikilmiş olan beyaz taşın üzerine, bir tabanca resmi çizdi.

Böylece, orada; herkesin ruhunda intikam hissi köpürdü.

Pala Hamo, ölen adamın kardeşiydi. Yaşı elliye yakındı. Boyu uzun sayılmazdı. Fakat heybetli bir görünüşü vardı. Mezarın başucunda bulunan yeğeni Şığ Müslüm'ün yanına geldi:

— Haydi yeğen, kalk gayrı, dedi. Burda durmaylan iş çözümlenmez. Madam ki o toprağa girdi, bizim vazifamız hitama erdi. Bundan ötesini mavzerimiz halleder.

Şığ Müslüm yavaş yavaş yerinden kalktı. Amcasının, sıcak bakışlarına sığındı:

— Emmi, bu meselenin içyüzünü, enine-boyuna bana anlat hele, dedi.

Pala Hamo kızarak söylendi:

— Çolak Hamdiler dedim ya... Çolak Hamdiler... İşte hepsi bunca... Şimdi sıra bize geçti. İşin başını kurcalamayı bir yana bırak.

Şığ Müslüm, amcasının mavzerine uzanırken:

— Ver öyleyse şunu, dedi. Bu iş bana düşer...

Pala Hamo mavzeri vermedi. Ve mezarlıktaki

kalabalığa dönerek yüksek sesle konuştu:

— Hepiyiz bana iyi kulak açın. Bu işte telâşlanan, tez canlı olan işin zevkine varamaz. Adam vurmaktan kolay ne var ki... Çekersin mavzeri... Yıkarsın herifi... Atlarsın atına yallah... Ee, sonra, gözle kaş arasında sıra o pezevenklere kaçar. Bu işte sabırlı olmak gerek... Karşı tarafa fırsatı hemen vermeyecen...

Kalabalık homurdandı:

— Hemen!..

Pala Hamo mavzerini okşıyarak:

— Vermeyecen, dedi. Vurmak ne ki... İşin tadını çıkaracan. Bugüne kadar «Aha bu sizden, aha bu bizden» oldu. Ben ağamın intikamını, bu sefer başka türlüsüne alacam. Yeter ki Allah sabrımı tüketmiye.

Şığ Müslüm, amcasının sözünü böldü:

— Yeni icat mı çıkarıysan emmi, dedi. Usulümüzü nasıl bozabilin?

— Sen ne söylisen aslanım. Zannetme ki, ben de intikamlan harap değilem. Aha şu yüreğim intikamlan çatlamada... Emmevelâkin bu sefer sabırlı olmak şart. Ben «Haydi davranın» demeden, mavzere el atmak yok.

Şığ Müslüm merakla:

— Yani bu iş, kaç gün çeker? diye sordu.

— Güne sığmaz. Belki de haftaya, aya ulaşır...

Aradan üç gün geçti. Karşı taraftan hâlâ kimse öldürülmemişti. Pala Hamo, Şığ Müslüm ve diğer öldürücüler, iki köy evinin arasındaki boşlukta oturuyorlardı. Kimisi mavzerini omuzuna asmış, kimisi de dizlerinin arasına almıştı. Güneş toprağı yakmış, insanlar, üzerinde kızgın saça basıyorlar-

mış gibi yürüyorlardı. Hiç kimse konuşmuyordu. Herkes mavzerin ne zaman patlayacağını ve yere kimin devrileceğini hesap ediyordu aklında...

Pala Hamo'nun, gür sesi duyuldu ansızın:

— Nasılmış ağalar, dedi. Böylesi merakınıza geldi mi?

Şığ Müslüm hemen atıldı:

— Benim aklım yine eski usulümüze yatkın. Babam kimbilir ne kadar hayıflanmıştır. Kanı toprağa çözüleli, bugün üç gün oldu. Öldüren deyyussa hâlâ yeryüzünde nefes almada...

Pala Hamo:

— Vay babo, vay. Canımı sıkıysan haa, dedi. Kuş kadar beynin var, hâlâ üstüme üstüme gelisen. Sabrımı taşıracağsan nerdeyse... Kapacam mavzeri, dirink dirink... Onların da gözlediği bu zaten. Görüysen ya, kimse bizim üstümüze varıy mı? Emme üstlerine varmamıza da can atıylar. Sabaha kadar ellerinde mavzerleri, uykuları kayıp.

Bu sıra, az ilerden Çolak Hamdi'nin oğlu, yanında birkaç kişiyle göründü. Şığ Müslüm:

— Hadi artık Emmi, dedi. Bitirelim şu işi...

Pala Hamo elini mavzerine götürdü. Sonra yavaş bir sesle:

— Sakın ha, dedi. Eli tetiğe kavuşan çeksin. Bu namussuzların, ölüm önünde yuvarlanmalarına off edesiz.

Çolak Hamdi'nin oğlu bir ara durdu. Başını Pala Hamo'nun bulunduğu yana çevirdi. Yüzünde ölümü beklemekten usanmış bir hal vardı. Böylesini de hiç duymamıştı. Madem ki babası birisini öldürmüştü, karşı taraf neden intikam almaya yanaşmıyordu? Neden geceleri, nefes alıştan, sineğin uçuşundan ürküp ikide bir, koynunda sabahladığı mav-

zerine davranıyordu?..

Çolak Hamdi'nin oğlu, kinle yere tükürdü. Bunu gören Şığ Müslüm yerinden fırladı. Mavzerini doğrulttu. Tam ateşliyeceği sırada, Pala Hamo bağırdı:

— Ateşleme!..

Pala Hamo'nun sesinden ürken, Çolak Hamdi'nin oğlu, korkuyla kendini yere attı. Yanındakiler de aynı hareketi yaptılar. Gene bir mavzer patlamamıştı. Bir süre oldukları yerde kaldılar. Sonra yerlerinden doğrulup yürümeğe devam ettiler. Çolak Hamdi'nin oğlu yanındakilere:

— Bu ne iştir lo, dedi. Ödlek olmuş soyu-sopu. Kalkan mavzer, patlamadan iner miymiş? Eh, hele sıra bir bize atlasın... Sen bu işe ne deyisen Abo?

Abo, bıyığını burdu:

— Onların salacağı barut kokusu göğe yayılmadan; dirink, dirink... Bizden kimi vuracak bu gözü yassılar acep? İşte ben buna meraklanmağa başlamışam. Üç gün oldu... Yoksa hepimizi birden mi tuzağa düşerecekler?

Çolak Hamdi'nin oğlu başını sallarken:

— Olur mu öyle şey, dedi. Biz onlardan bir it eksik ettik. Bire bir, bine bin... Usul bozanın anasını avradını...

Abo kararsızdı:

— Bu işte bir it oyunu var herhal, dedi. Kaç gündür uyku gözümüzü çevirmiy. Bunlar işi uzatıp, bize eziyet etmede...

Davul zurnanın sesi, komşu köyde gümbürdüyordu. Ağanın düğünü vardı. Köy meydanına kocaman bir sofra kurulmuştu. Ağa yiyip içenlere seslendi:

— Yeyin, için, dedi. Bugün benim mısafırımsız. İçerde kazanlar sizin için fokurdıy. Rakılar sizin için sebulullah... Hey, hey anasını...

Sofrayı çevreleyen herkes bağırdı:

— Hey, hey anasını...

Sofranın önünde köyün delikanlıları halay çekiyordu. Halayı çekenlerin içinde Çolak Hamdi'nin oğlu da vardı. O arkadaşlarını toplayıp buraya gelmişti. Kin ve ölümü köylerinde bırakmışlar, şimdi burada rakı içip, eğleniyorlardı.

Az sonra beyaz bir at üzerinde gelin göründü. Ağa aşka gelip tabancasını havaya boşalttı. Diring diring... Etrafa yayılan barut kokusu insanların üzerine sinmiş, neşeli çığlıklar köy meydanını sarsmıştı. Ağa, gelini aşağı aldı. Halay çekenler, davulun hızlanmış tokmağına ayak uydurmaya çalışıyorlardı. Davulun derisi yırtılıncaya kadar çalındı. Zurnacı ciğerini delinceye kadar, zurnasını nefesledi. Rakı midelerden taşıncaya kadar içildi. Ve sonra, gecenin kör bir saatinde, çevre köylerden gelenler yola koyuldular.

Çolak Hamdi'nin oğlu, birkaç arkadaşıyla beraber zilzurna köylerine döndüler. Çolak Hamdi köy meydanına geldiğinde, mavzerini havaya ateşledi. Arkasından bağırdı:

— Şanıma söz edenin anasını avradını... Karşımda pısanın, pısmıyanın da anasını avradını...

Şığ Müslüm, amcasıyla beraber damda yatıyordu. O her şeyi duymuştu. Yatağından fırlayıp mavzerini aldı. Sonra amcasını uyandırdı:

— Emmi, Emmi kalk, dedi. Çolak Hamdi'nin oğlu celb çekiy... Ben gidiyem...

Pala Hamo uyku sersemi:

— Ne deyisen ulan gevvat? diye köpürdü.

Çolak Hamdi'nin oğlu, tekrar mavzeriyle gecenin karanlığını parlattı ve arkasından:

— Şanıma söz edenin, anasını avradını...

Şığ Müslüm azgın bir su olmuştu. Elinde mavzeriyle damdan aşağıya akmak istedi. Pala Hamo yatağın içinde oturup, bağırdı:

— Dur diyem siye; ulan cahil köpek. Sarhoşa ateş açmak soyumuza yakışmaz.

Şığ Müslüm'ün eli ayağı titriyordu. Dama dayalı merdivenin başına geldi. Aşağı inmek için bir ayağını uzattı. Bu sıra Pala Hamo tekrar bağırdı:

— Dur diyem siye, ulan, dur. Sarhoş kısmına ataş açılmaz. Babay bu işe rıza göstermez, gel beri. Vay babo, vay...

Şığ Müslüm ikinci adımını atmadan:

— Siye kalsa; daha çok bekliyacağız. Zatan bu işi uzatmak senin marıfatın. Sen babamın kardaşı olamazsın, sen Emmim değilsen. Bize kan sıçırttın yahu...

Pala Hamo emreden bir sesle:

— Gel bura gevvat, dedi, gel. Aklın kanlanmış.

— Dönmem.. Şu puştun kanı gayrı akmalı...

Şığ Müslüm merdivenden inmeğe başladı.

Pala Hamo tekrar:

— Sarhoş kurşunlanmaz, dur, diye bağırdı.

Fakat Şığ Müslüm, amcasını dinlemiyordu. Bu sıra, Pala Hamo; gözle kaş arası mavzerini kapıp, henüz dam hizasının üstünde bulunan, Şığ Müslüm'ün başına ateş açtı...

DÜDÜKLÜ TENCERE

Pehlivan Rüstem askere giderken, köy meydanında davullar çalmış, anası, boyunu aşan oğlunu, asker ocağına salıyor diye böbürlenmişti:

— Pehlivanım bösböyük oldu, Pehlivanım Rüstem, silâh altına girdi, gayrı.

Ya bugün nereye gidiyordu Pehlivan Rüstem? Bugün davullar neden susuyordu? Bugün neden köylülerin ağzını bıçak açmıyordu?..

Pehlivan Rüstem, Almanya'ya çalışmaya gidiyordu. Baba ocağı sönmemişti. Karısı vardı, iki çocuğu, anası... Fakat bir çift öküzleri geçen güz ölmüş, küçük tarlalarında, sabanları yan yatmış ve en önemlisi; tarlaları doğanın hışmına uğramıştı. Toprağın üzerindeki kaymak tabakası, hain yelin önünde savrulup gitmiş, geriye kel toprak kalmıştı. Ardından ağanın ihaneti... Ne bir karış toprak vermiş ne de bir çift öküz...

Köyün Ağası ona:

— Çalış, demişti, tarlanda değil, tarlamda çalış, azap ol...

Pehlivan Rüstem, buna «Yok» dememiş, ölümüne çalışmıştı. Fakat hâlâ çoluk çocuğu aç, perişandı.

Bir gün kasabaya indiğinde, «Almanya'da iş var» müjdesini almıştı.

Kâğıtlar doldurttu. Aylar bekledi. Nihayet geçen gün, Almanya'da çalışma haberi geldi.

Pehlivan Rüstem'e bir bavul hazırladılar. Üzerini sicimle çevirdiler. Karısının, anasının iki gözü iki çeşme... Pehlivan Rüstem, bavulunu sırtladı.

İlerdeki yola çıkacak, oradan otobüse binip Ankara, İstanbul...

Anası oğlunun önüne durdu:

— Bak oğul, dedi. Sana emzirdiğim sütü haram ederem, ardını unutursan. İleri-geri sapma. Emeklerimi heder etme. Köy yerinde, alnımız açıla... Tez gel, kıraç tarlamızı, ölmüş öküzlerimizi yenile...

Pehlivan Rüstem:

— Yolumu aç da, gidem ana; dedi. Yüreğini serin tut, dönüşüm bereketli olacak. Çocuklara mukayyet olasan. Haydi eyvallah...

Karısı, kocasının arkasından bir kova su döktü.

Pehlivan Rüstem sırtında bavuluyla keçi yollarına, oradan şoseye çıktı. Yakışıklıydı. İki metreye yakın boyu, geniş omuzları vardı. Siyah saçları güneşten yanıp kestane rengi olmuştu. Küçük ağzını açınca düzgün dişleri görünüyordu. Gözleri parlak kahverengiydi. Burma burma bıyıkları yüzüne biraz büyük kaçıyordu. Pehlivan Rüstem otobüse bindi. Önünde binlerce kilometre vardı. Fakat o, yolun uzunluğunu düşünmüyordu. O, dünyanın öbür ucuna da olsa gidecekti. Yeter ki para olsun...

Otobüs, dağ yollarına sardı. Bazan ağlıyor, bazan yokuş aşağı rahatlayıp yel gibi gidiyordu. Pehlivan Rüstem önce caddeleri altın olan İstanbul'a varacak, sonra gökten para yağan Almanya'ya!.. Ba-

vulunu doldurup geri dönecekti. Köyün yarısını satın alacak; bir çift öküz yerine, dört, sekiz...

Pehlivan Rüstem birkaç gün sonra İstanbul'a ulaştı. İşleri denk gitti. Bir zorluk çıkmadı. Sonunda Avrupa'ya açılan ilk istasyona, Sirkeci'ye; yüzlerce Türk gibi geldi. Bu Almanya'ya gideceklerin içinde, her cinsten insan vardı. Kimi köyde, kimi kasabada, kimi de büyük kentlerde doğmuştu. Kimi bin umutla, kimi umut nedir bilmeden büyümüştü. Ama hepsine «Bu topraklar vatanın, bu insanlar senin ulusundandır,» demişlerdi. Dahası vardı: «Acından ölsen, toksun diyeceksin, haya yerlerini bile örtecek bir parça çapıt bulamazsan, mağaralara sineceksin» diye öğütlemişler, «Kar da yağsa, çamura da batsan, bu böyledir işte,» demişlerdi...

Kime mi karşı? Düşmanlara, gâvurlara karşı... Bir zamanlar atalarının nal seslerinden ürken Avrupalılara, aç gezseler «Tokum» diyeceklerdi. Damarlarında, açlıktan kanları kurumuş bile olsa, zengin sofrasına oturmayıp, «Biraz önce kuzu yedim» diyecekler ve aç karınlarına sular boşaltacaklardı. Fakat ne yazık ki, son zamanlarda, açlık onurlarını yemişti!...

Daha düne değin İstanbul'a yakıştırılmayan köylüleri, İşçi Kurumlarındaki, çelimsiz, cılız görünüşlerinden rahatsız olup Avrupa'ya salıyorlardı.

Bir zamanlar kılıçlarıyla saldıran Türkler, bu defa pasaportlarıyla sızıyorlardı Avrupa'ya... Ve pasaportlarının üzerinde (Avrupa Konseyi Üyelerine Mahsus) yazılıydı. Bu söz, Pehlivan Rüstem gibi, öteki pasaport sahiplerinin de içine ılık ılık birşeyler döküyordu...

Avrupa'da çalışma kurasında, Almanya'yı çekenlerin treni, Münih'te durdu. Kendilerini birkaç kişi karşıladı. Alıp götürdü bu birkaç kişi, şaşkına dönmüş yüzlerce Türkü... El ele, omuz omuzaydı, yüzlerce Türk, altmış milyon Almanın Almanya'sında... Kader birliği yapmış, bu iktisadî göç kurbanları, Avrupa Konseyi üyelerine mahsus pasaportlarıyla alındılar istasyonun bodrumuna...

Asker sevkiyatı örneği gruplara ayrıldılar ve her grubu bir Alman teslim aldı. «Bu Almanı yitirmiyeceksiniz» dedi biri onlara...

Bu Alman belki de İkinci Dünya Savaşında bir Gestapo subayı idi... Belki de binlerce Yahudiyi gaz fırınlarına götürmüş, yaktığı cigarasını Yahudilerin yanan vücutlarında, tellendirmişti. Ya da bu Almanın babası, böyle bir Gestapo subayı idi. Şimdi bu Almanın, babasının suçundan ötürü, başını önüne eğmesi gerekiyordu. Halbuki İkinci Dünya Savaşında dünyaya ölüm yağdıran bu memlekete şimdi binlerce yabancı işçi geliyor ve öne eğilmesi icabeden başı yukarı kaldırıp, gözlerinin içine bakarak: «Büyük milletin asil insanı, bana bir iş ver,» diye yalvarılıyordu âdeta...

Fakat Pehlivan Rüstem bu olup bitenlerin farkında değildi. O, kendisinin ve çoluk - çocuğunun kursaklarını memleketinde tembel etmiş, yüzyıllardanberi hapsedildiği köyünden, füze gibi Avrupa'ya fırlatılmıştı. O da, bütün bunları, alın yazısına bağlıyordu ötekiler gibi.

Pehlivan Rüstem'in yeni bindiği tren Münih'ten hareket etti. Beynindeki Anadolu yavaş yavaş buğulanmaya başladı. Toprak kokan Anadolu, çok uzaklarda kalmış, makina ve insan teri kokan Almanya'nın hızı onu aptallaştırmıştı.

Pehlivan Rüstem bir oto fabrikasında çalışmaya başladı. Onu bir bantın karşısına diktiler. Bu dönen banttı... Önünde, durmadan bir bant dönüyor ve bantın üzerinde, takılı olan oto aksamına; vidalar takıyordu. Pehlivan Rüstem hayatı boyunca, kırlarda dolaşmış, çift sürmüş, düven dövmüş, kaval çalarak davar gütmüştü. Ne olurdu; yel alıp toprağını götürmemiş olsaydı, ne olurdu; ecel öküzlerinin boynuna binmeseydi...

Almanya'daki işi ona çok güç geliyordu. Fabrikadaki bant sistemi âdeta ahtopotun kolları gibiydi. Pehlivan Rüstem'i kıskıvrak bağlamıştı. Bu öyle bir ahtopottu ki, insanı ne öldürüyor, ne de salıveriyordu... Bazan kolları uzun, upuzun bazan da minnacık oluyordu. Karşısında çalışıldığı sürece kımıldamıyor, fakat biraz uzaklaşınca uzuyor, uzuyordu.

Pehlivan Rüstem, bantın kahredici kuvveti karşısında sinek kadar kalmış, isyan etmek şöyle dursun, sadece boyun eğmeyi öğrenmişti. Bu ara alnından dökülen terler çoğalmaya, dizlerindeki güç azalmaya başlamıştı.

Akşamları fabrikadan lojmana kendini zor atıyordu. Yemek ve arkasından yatak... Düşünmeye, köyünde bıraktığı iki yavrusunu, karısını, anasını gönlünde yaşatmaya zaman bulamadan, uykulara karışıp gidiyordu.

Aylar çoğaldıkça yıllara vardı. Böylece Pehlivan Rüstem Almanya'da eskidi. Burma bıyığını kesti, basma gömleğini çıkarıp, naylon gömlek giydi. Çuha pantolonu atıp, trevira takımı sırtına geçirdi. Sonunda Pehlivan Rüstem, göz alıcı babayiğit oldu.

Almanya'ya geldiği zamanki ürkeklik de yoktu gözlerinde. Adım atışları bile bir başkalaşmıştı. Peh-

livan Rüstem sarhoş olmuştu... Medeniyet sarhoşu... Böylece o da, ötekileri izlemeyi bir hüner saydı. Kıraç tarlasını, yan yatmış sabanını unutuverdi.

Köyünde ekmek parası bulamıyan, Avrupa'da Mercedes arabaya kuruluyordu. Evinde radyosu olmayan teyplere saldırıyor, hayatı boyunca karılarının namusunu pırlantadan taç edenler, bilhassa Faşinglerde, kadınlara sülük gibi yapışıyorlardı.

Bütün bunlar hayatları boyunca çektikleri yoksulluğun isyanı ve şaşkınlığı idi. Bütün bunlar, köylerinde hapsedilenlerin, kentlerdeki kodaman amcalarına karşı, değer ispatlamasının çırpınışıydı sanki.

Pehlivan Rüstem, köyüne izinli dönecekti. Üç bin Mark biriktirmişti. Bin kahırla kazandığı paralar, elinin altında sıcacıktı. Pehlivan Rüstem'in aklı bir arabaya sevdalandı. Büyük ve yeşil renkli bir arabaya...

Arkadaşları ona:

— Alma, diyorlardı, araba karı gibidir, bakım ister, ustalık ister. Hem ehliyetin de yok. Bizim tuttuğumuz yolu tutma. Var git köyüne. Tarla al, çift düven al...

Pehlivan Rüstem:

— Ehliyet almasına ne var? diyordu. Verirsin bankonotları, öğrenirsin. Köye arabayla varmalıyım. Köy meydanında zukkum gibi bir fren... Köy yerinden oynar... «Pehlivan Rüstem saltanatla döndü,» diye söz ederler. Çütün, düvenin zamanı mı geçti...

Arkadaşları:

— Hiç olmazsa küçük araba al, diyorlardı.

— Hmı!. Aldın mı böyük olmalı. Şöyle bir kurulmalısın... Harmanyeri gibi geniş olmalı içi...

Neticede Pehlivan Rüstem önce ehliyet, sonra da küçük arabaya sığmıyan aptallığını taşıyabilmek için, büyük bir araba aldı. Araba aldığı günün haftasına köyüne gidecekti. Almanya'nın yağ kokan havasından ve makina tarlaları görmekten bıkmıştı artık. Ruhunda bozkırdaki engin özgürlüğe ve temiz havaya karşı târif edilmez bir özlem vardı. Üstelik arabasını da gösterecekti.

Çarşıya gitti. Çocuklarına oyuncaklar aldı. Karısına naylon bulûzlar, hassas preslerin altından çıkmış incik-boncuklar... Anasını anımsadı. Ona da bir şey almalıydı. Hacımlı olmalı, ışıl ışıl yanmalıydı. Aklına geldi: İzine giden arkadaşları, düdüklü tencere alıyorlardı çoğu kez. «Yemeği çabuk yaparmış, yemeği lezzetli edermiş» diye kulağına çalınmıştı. Pehlivan Rüstem'in bu armağan aklına yattı. Üzerinde güzel resimler yapışık, kocaman bir düdüklü tencere aldı anasına. Böylece anası tez yemek yapacak, dar zamanında, imdadına yetişecekti.

Pehlivan Rüstem, sabaha karşı hazırlanıp arabasını gazladı. Sıla özlemi, inleyen motora acımıyacak kadar baskındı. Gece-gündüz demeden yol aldı. Birkaç gün sonra Türkiye'de girdi. Pehlivan Rüstem: «Gözüne kurban vatan» diye arabanın içinde bağırıyor, Avrupa'dan sonra daralan yollarda, gene de arabayı delice sürüyordu. İstanbul'u, oradan Ankara'yı aştı...

Anadolu'nun ismi konmuş, sonra hatırdan çıkmış doğusundaki kasaba ve köylerine uzanıyordu. Beynindeki merkezler, gelip geçtiği binlerce kilometrenin etkisiyle yavaş yavaş eziliyor, bozuluyordu. Ansızın bir şıngırtı koptu. Dar bir yolda giderken, at arabasının dışarı uzanan tekerlek milinin sivriliğini hesap edememiş ve arabayı boydan boya

yırtmıştı. Pehlivan Rüstem'in sanki arabası yırtılmamıştı da, yüreği çizilmişti, çepeçevre...

İkinci vakti köyüne ulaştı. Meydana varmadan başladı klâksonu çalmaya... Harman yerinde düven sürenler, kuyu başında su çekenler, kahve ocağında oturanlar köy meydanına koştular:

— Pehlivan Rüstem geldi.

— Zemzem Bacının oğlu geldi.

Pehlivan Rüstem, arabayı evinin önüne çekti. Sıvası dökülmüş, iki göz evinin önüne...

Arabadan inen Pehlivan Rüstem'in çocukları, ayaklarına sarıldı. Karısı ahırdan koşup geldi. Ağlıyordu... Kadıncağız arabanın öbür yönünün farkında bile değildi. Kocası gelmişti, hem de dağ gibi arabayla ya... Yüreğine sığmayan sevinci gözlerinden yaş olup boşalıyordu.

Bu arada haberi alan anası geldi. Pehlivan Rüstem anasının ellerine yapıştı. Kadın hem ağlıyor, hem de konuşuyordu:

— Heç habar vermedin a oğul, heç habar...

Pehlivan Rüstem:

— Ağlama gayri ana, dedi. Bugünümüzde ağlanır mıymış...

Az sonra Pehlivan Rüstem armağanları dağıttı. Odanın bir anda rengi ve havası değişti. Yerde giden çocuk oyuncakları, tuhaf sesler çıkarıyor, karısına getirdiği naylon bulûzlar, rengârenk cincik boncuklar, odanın içinde aykırılıklar yaratıyordu.

Pehlivan Rüstem anasına:

— Seni aklımdan çıkardım sanma, dedi. Sana armağanın en hasını aldım.

Anası içtenlikle:

— Sen geldin ya... Bundan büyük ne ola, dedi.

Pehlivan Rüstem düdüklü tencereyi çıkarıp ana-

sına verdi. Kadın kocaman tencerenin altına baktı, üstüne baktı, sonra:

— Bu ne ki? diye sordu.

— Ya ana, köyde ilk kez sen kullanacan bunu. Adına dödüklü tencere derler.

Pehlivan Rüstem yere yapılan yatağa uzandı. Gözleri yorgunluktan akıp akıp gidiyordu. Ama bir türlü uyuyamıyor, geldiği binlerce kilometre beyninde sıkışıp kalıyordu. Yara alan arabası da, aklının bir köşesine çivilenmişti...

Pehlivan Rüstem'in anası:

— Kalkam, dedi. Sana aş pişirem. Aç olmalısan...

Pehlivan Rüstem yerinden doğruldu:

— Telâşlanma ana. Dödüklü tenceremiz var ya.

Az sonra düdüklü tencerenin içini hazırlayıp tezeğin üzerine koydular. Ana-oğul birlikte yapacaklardı ilk yemeği. Pehlivan Rüstem düdüklü tencerenin hünerini, anasına gösterecekti.

Anası, diz çökmüş, habire tezeği üflüyordu. Çıkan duman kadının gözlerine doluyor, çevreyi karaltıyordu. Aradan bir saate yakın bir zaman geçti.

Pehlivan Rüstem'in anası, sabırsızlanmıştı:

— Oğlum, kelle olsa şimdiye kadar pişerdi, dedi. Olmadı mı daha?

— Olmuştur ana be, dedi. Açıp bakak.

Pehlivan Rüstem, düdüklü tencerenin üzerindeki düğmeye basıp içindeki havayı boşaltmayı akıl edemedi. Pehlivanlığına güvenip düdüklü pencerenin saplarına asıldı. İçeriye sıkışmış olan basınçlı buhar ansızın patladı. Fırlayan düdüklü tencere, anasının kafasına indi. Kadın yere yuvarlandı.

Sucukçu, az ötedeki salam bölümüne gözlerini çevirdi. Gönlü tekrar umutsuz acılara bölendi. Senelerden beri, bütün direnişleri boşa bitmiş, şu canım salam servisine kayamamıştı. Kör olası talih, onu, bu sucuk servisine mıhlamış, burada da ince, eğri yuvarlakların kurbanı etmişti. İş bununla kalmıyor, ince yuvarlaklıklar kıvrılınca büsbütün öfkeleniyordu. Oysa salam, sucuklara oranla hem kalın, hem de düzgündü. Sucuk gibi yamru yumru, küçüklü büyüklü kıvrılmıyordu.

Artık bu işe son vermeli, ne olursa olsun, bir kez daha ustabaşıyla konuşmalıydı. Bir ara yanına gelen Ustabaşıya sordu:

— Eh, usta daha gönlün olmadı mı?

Ustabaşı:

— Anlıyamadım, neymiş o? diye sordu.

— Salam servisi için...

— Haa, gene aynı hikâye, öyle mi?

— Evet öyle...

— Gereksiz bir istek bu.

— Sana göre gereksiz, ama...

— Kime sorarsan sor. Herkes bu meselede be-

nim gibi hareket eder. Madem ki, sucuk servisinde başarılısın, burada kalmalısın. Alıp veremem seni salam servisine...

— Eğer ben çok iş çıkarıyorsam, bu benim sucuklara olan nefretimden. Nefret ediyorum işte. Ne olur anlayın artık...

— Bunu hiç bir zaman anlıyamayacağım. İş bakımından, sucukla, salam arasında ne fark olabilir?

Sucukçu tekrar işine yöneldi. Bu farkı nasıl anlatmalıydı? Anlatamazdı. Bu derdini anlıyan, başkaları var mıydı sanki?

Fabrikanın paydos zilleri çaldı. Sucukçu son sucuk kangalını da nefretle sepetin içine attı. Sonra giyinme odasına yollandı.

Pardesüsü yeniydi. Hele fötr şapkası hiç bir giysisine uymıyacak bir yenilikte ve güzellikteydi.

Fötrünü hafif öne eğdi, pardesünün yakasını yukarı doğru dikti. Çok ciddi ve acele bir işi varmış gibi, hızlı adımlarla fabrikayı terketti. Birkaç kilometre sonra, kentin geniş caddelerindeki insan seline katıldı.

Yolda gördüğü kadınların bacaklarını inceliyerek ilerliyordu. Sucuk bacaklı kadınlar, salam bacaklı kadınlar... Karşısından gelen güzel bir kadın görünce, elinde olmadan bakıyor, beynine çöreklenmiş ince ve eğri bacakların nefretiyle köpürüp duruyordu.

Güzel bacakları doyasıya seyretmek istiyordu. Onları okşamak, mıncıklamak, aç kalmış bir insanın eline geçen somun gibi dişlerini geçirerek çekip koparmak istiyordu. O hayatında henüz, kadınların dizden aşağılarına doyamadığı için üst yanı onu pek ilgilendirmiyor, topuktan başlıyan güzel bir bacağı

diz kapağında bitiriyordu.

Bazan gördüğü çizmeli bacaklar aklını büsbütün karıştırıyor, çizmenin kavrıyamadığı her bacağa tükürmek istiyordu. Öte yandan, çizmenin sımsıkı sardığı bir bacak gördü mü de, gönlü, çizmeyle bacak arasında ezilip kalıyordu.

İnce ve eğri bacaklar, dağ yolları gibiydi. Oysa, aşağıdan yukarıya kalınlaşan ve yürürken birbirine sürtünen bacaklar geniş ve düz yollara benzerdi onca...

Düzgün ve dolgun bacaklar, gözlerini doyuruyor, gözlerini çizmiyordu. Oysa ince ve eğri bacaklar, gözlerinin etine muhtaçtı.

O, ancak son derece güzel, zengin, onurlu bir kadının bacaklarındaki hafif çarpıklığı affedebilirdi. O bu çarpıklığın arasından içeri sızabileceğini ve böylece bir kadını ancak, bu çarpıklığından ötürü yenik düşürebileceğini umardı.

Sucukçu, salam bacaklı kadınların etkisiyle, kendisini genelevin önünde buldu.

Kapıların küçük penceresinden, içerideki kadınların dizden aşağılarını inceledi. Biri pek hoşuna gitti. İçeri girdi:

— Kaç numara? diye sordu.

Kadın umursamadan:

— Dört numara! diye cevap verdi.

Adam odaya girdi. Şık fötrünü özenle sandalyenin üzerine koydu. Yavaş yavaş soyunmaya başladı.

Az sonra kadın içeri girdi. Kendisini yatağın üzerine sırtüstü bıraktı. Ağzındaki sakızı çiğnemeğe devam ederken, kıçını kaldırıp donunu bacaklarından aşağıya sıyırdı. Adam ayakta, kadının dizden

aşağısına bakıyordu hep.

Kadın:

— Haydi gelsene, dedi ve ellerini uzattı.

Sucukçu, başını güçlükle ve istemeye istemeye çevirdi:

— Hemen mi? diye sızlandı.

— Hemen de neymiş? Ayakta ne dikiliyorsun?

Adam kadının yanına ilişti.

Sağ eliyle kadının dizden aşağısını okşamağa başladı. Kadının bacağı bembeyazdı. Kılsızdı. Adam eğildi kadının bacağı üzerine yanağını dayadı. Gözlerinden uzak kalan bu beyazlık, pürüzsüz olduğundan, adamın içini aydınlatmıştı. Dayanamadı. Kiraz dudaklı taze bir kızın, şehvetten titreyen ve yanan dudaklarına saldıran delikanlı coşkunluğuyla, kadının dizden aşağısını öpmeğe başladı. Dudaklarına değen bacakların lezzetinden erkekliği kabardı. Fakat kadın sabırsızlanmıştı. Kendisini ansızın yukarı çekti ve Sucukçunun dudakları, pis çarşafa yapıştı. Adam utancından bir süre öylece kaldı. Sonra başını kaldırıp kadına baktığında, onu yatakta göremedi. Kadın giyiniyordu.

Sucukçu yılgın:

— Neden giyiniyorsun? diye sordu.

— On lirayla mülkünü mü satın alacan sandın? Deminden beri daha dizden yukarı çıkamadın.

— Fena bir şey mi ettim?

— Uzattın. Bekâr mısın?

— Yok...

— Eee...

Kadın odanın kapısını hırsla açtı ve yatakta üzgün duran Sucukçuya bakmadan, aşağıya indi.

Adam karısını hatırladı. İnce bacaklı karısını, çarpık bacaklı karısını... Bacakları, sucuk yapılı karısını...

Evlendi evleneli bir defa okşamağa eli varmadığı öpmeğe, dudaklarını uzatamadığı karısının bacaklarını ürpererek aklından geçirdi. Alt tarafı birkaç kilo et eksikti karısının bacaklarında... Ah bu birkaç kilo... Bütün gün yüzlerce kilo eti dolduruyordu barsakların içine... Tanrı tonlarcasını serpiştiriyordu her gün. Ne olurdu, birkaç kilo da karısı için vermiş olsaydı!..

Adam ağır ağır yerinden kalktı. Binbir umutla üzerinden çıkardığı giysilerini giydi. Bu giysiler kefen gibi sarıyordu şimdi, Sucukçunun bedenini.

Sucukçu şık fötrünü başına geçirdi. Sonra yine, hafifçe öne eğdi. Merdivenleri ağır ağır indi. Kadına sahip olamamıştı ama, kadının güzel bacaklarındaki tad, henüz dudaklarının üstünde ve ellerinin arasındaydı sanki.

Borcunu ödedi ve evi terketti...

Tekrar geniş caddelere geçti ve insan seline karıştı. Bir sinemanın önünde durdu. Sinemanın vitrininde güzel kadınların resmi vardı. Hem de çıplak kadınların... Bir bilet aldı ve sinemanın karanlık boşluğuna sığındı. İşte adamın gerçek dünyası, bu karanlıkta oynaşan resimlerin aydınlığındaydı...

Sucukçu, yerine oturdu. Karanlıkta kimse kimseyi tanımıyordu. Üstelik perdede oynaşan resimler de kimseyi görmüyordu!. Sucukçu, pardesüsünü çıkardı ve kucağına yaydı. Fötrünü yan koltuğun üzerine bıraktı.

O şimdi karanlığın ötesindeki aydınlıktan bir kadın bekliyordu. Evler, caddeler, dağlar hattâ hay-

dutlar geçecekti filimde... Tabancalar patlıyacak, insanlar ağlıyacaktı. Soytarılar görünecek ve bu kez insanlar gülecekti. Fakat Sucukçuyu bütün bu olay ve kişiler ilgilendirmiyordu. O, sadece güzel bir kadın kovalıyordu filimde. Onu görünce işi gene tamamlanıyordu. Bu kez yüzlerce metre daha filim dönecekti. Tâ gözlediği kadın soyununcaya değin...

Sonunda filmdeki genç kız; bikini mayosuyla sahilde, kumlar üzerine uzandı. Genç bir erkek gelip kızın başucunda dikildi. Bakıştılar... Adamın gözleri, kızın gözlerinin içindeydi.

Sucukçu, kızın bacaklarını inceliyor ve filimdeki adamın; neden hep, kızın gözleri içine baktığına hayıflanıyordu. Sucukçu da hayatında böyle bir hata işlemişti. Gençlik yılları, süklüm-püklüm, kızların peşinde gitmekle geçmiş, ama her defasında, kızların gözlerine bakmış, dudaklarından dökülecek kelimelerde umut aramıştı. Günün birinde gözlerine bir çift göz gülmüş, kızın dudaklarından sevgi boşalmıştı. Ve Sucukçu, işte bu kızla evlenmişti...

Oysa, evlendikten sonra, güzel gözler adamın cebindeki paraya dikilmiş, bazan kocaman kocaman olmuş, bazan da böcek gözüne dönmüştü. Sevgi taşan dudaklarından, âdilik sızınca, Sucukçunun güzel bir yüzde aradığı umudu, karısının bacaklarına düşmüştü. Ve adam ilk kez, o zaman; karısının ince ve çarpık bacaklarını farkedebilmişti.

Karısı evin içinde dolaşırken, Sucukçuya bazan mutlu anılar veriyor evde tatlı ve güzel hava esiyordu. Fakat böyle zamanlarda bile, Sucukçunun gözü, ansızın karısının ince ve eğri bacaklarına takılıveriyordu. İşte o zaman mutluluklara gölge düşüyor, evin içindeki tatlı ve güzel hava birdenbire kayboluyordu.

Filimdeki adam, genç kızın dudaklarına uzandı. Az sonra bir eliyle kızın bacaklarını okşadı. Dolgun ve muntazam bacakları...

Sucukçu, bu sırada; gözlerini hafifçe büzerek, beynini harekete geçirdi. Filimdeki adam kendisi olmuştu şimdi... Sucukçunun dudaklarında hafif bir titreme başladı. Elleri filimdeki genç kızın bacaklarını okşuyordu sanki. Sucukçu, işi daha ileriye götürdü kendince...

Kız denize girmek isteğiyle yerinden kalktı. Sucukçunun beyni, hayalin yapışkanlığını silkeledi ve sıcak bir boşalmanın tadını yaşadı bir süre.

Filimdeki kızla adam el ele denize doğru koşmaya başladılar. Sucukçu da sinemayı terketmek üzere toparlandı.

Az sonra Sucukçu, evinin yolunu tuttu. Fötrünü sinemada unutmuştu. Kafası soğuktan donuyordu ama, beyni, filimdeki salam bacaklı kızın hayaliyle sımsıcaktı...

«Radyoyu neden bu kadar açmışsın, be kadın? Şu evinin haline bak. Duvarları kerpiçten yapılmış damını, ordan burdan uydurduğunuz tenekelerle örtmüşsünüz. Mutfağında ekmek ve soğandan başka ne var ki... Çocuklarını sokağa salmışsın. Onlar aç... Onlar hastalıklı... Kocan bir gözü kör eşeğiyle, dereden kum çekip, karnınızı doyurmada.

Radyoyu neden bu kadar açmışsın, be kadın? Yoksa sen de mi kraliçeliğe imreniyorsun? Sen de onun gibi, başının taçlanmasını mı istiyorsun? Kıçını yıkıyacak suyun var mı evinde, be kadın? Şu gözlerine bak. Küstürmüşsün onları kendine... Onlara hep aynı şekilleri gösterdiğinden, odak noktasında şekiller yanlış-yunluş çakışıyor. Ve sen dünyayı böyle buğulu, kesik ve eğri-büğrü görüyorsun. Burnuna bak. Lâğım kokusu içinde geçirdiğin bir ömrün umutsuzluğu okunuyor onda... Sen esans kokusu nasıldır bilir misin? Bilemezsin. Çünkü sana göre bütün kokular boktan yapılmıştır.

Radyoyu neden bu kadar açmışsın, be kadın? Yoksa sen de kraliçe gibi süt banyosu yapıp, Paris

esanslarıyla kokmak mı istiyorsun? Bu kokuları burnun ne güzel de alır ya!... Şu ağzına bak, «Ekmek» diye sızlanmaktan, ekmek yemekten asker tayınına benzemiş, kocaman olmuş... Sen et nedir hatırlıyabiliyor musun? Şu gecekondudan çıkıp, başka insanların yaşadığı semtlere uzandın mı hiç? Oralarda kasap dükkânları vardır. Vitrinlerinde kocaman kocaman birşeyler asılıdır. İşte bunları, kasaplar insanlara satarlar. Çıkaramadın değil mi? Bak sana başka biçimde anlatayım: Hani sizin mahalleye, başka semtlerin kovaladığı uyuz kediler, uyuz köpekler gelir ya... Ve onlar sizden artakalan bir şey olmadığı için, ölüverirler buralarda ya... Bazan ölmüş bir kediyi, ölmeye yakın bir köpek yer ya... İşte bu köpeğin yediği ölmüş bir kedinin etidir. Ohh... Çok şükür çıkarabildin...

Radyoyu neden bu kadar açmışsın, be kadın? Yoksa sen de şu mahalleniz kadar büyük saray sofralarına oturup kırk bin çeşit yemek mi yemek istiyorsun? Yazık edersin kendine... Mideni sarhoş eder, şu kraliçenin yemekleri sonra... Miden eskicilerin aldığı hurda demirleri öğütür ama, kraliçenin yemeklerine açılıp kapanmaz. Zehirlenirsin sonra... Yoksa onların kuzu çevirmesine mi imreniyorsun? Görsen korkarsın çevrilmiş kuzuyu... Sana mahallenizde ölmüş bir bebeği hatırlatır o...

Kapat şu radyoyu be kadın, kapat...»

●

«Radyoyu neden bu kadar açmışsın, be adam? Şu çalıştığın yere bak... Sana atölye diye yutturdukları bu yeri, eski insanlar, mahzen olarak kullan-

mışlar. Sen şimdi burada endüstri mi yapıyorsun? Islak topraktan yaptığın kalıplara döktüğün sarı işleri, geniş ve bol ışıklı caddelerdeki dükkânların vitrinlerinde görüp aldanıyorsun. Dikkat et be adam, bu mahzende sen yaşıyabilirsin ama, senin yaptıkların durmaz. Çürür onlar, paslanır onlar... Onun için yapılan işleri buralardan alıp başka yerlere taşıyorlar...

Radyoyu neden bu kadar açmışsın, be adam? Yoksa radyonun lâmbalarından gelen sese aldanıp kendini kral mı sanıyorsun? Sen, bir sarı parçası kadar da olamıyacak mısın yani? Pirinç madenleri altın gibi ışıldıyor da, sen neden şuradan çıkıp, saraya giremiyesin? Sen kral olup, saraya giremezsin be adam. Çünkü sen şu çalıştığın yerin, üstünü değil, hep altını düşünürsün. İnsanların mezarı senin çalıştığın yerden daha derin ve havasız değildir. Anlıyabiliyor musun be adam?

Radyoyu neden bu kadar açmışsın, be adam? Şu dişlerinin haline bak. Her dişin, saraydaki likör bardakları kadar oyuk... Ya dişlerinin rengi?... Sokağa zift döşenirken, siyah havyar sanıp, katran mı yedin be adam? Şu ellerine bak, altı üstü, tankların paletleri gibi yarık yarık olmuş. Şu ayaklarına bak. Bedeninle kum arasında ezilmiş de düz taban olmuşsun. Ve sen dünyanın en büyük ayaklı kralı olursun be adam. Ayıp değil mi krallığın şanına!.. Sarayda dolaşmak, caddede dolaşmağa benzemez. Şimdi yamıyorsun yemeninin arkasını, şıpıldak şıpıldak... Ama kral olursan bu ayağına kocaman bir ayakkabı geçireceksin. Yorar seni böyle yürümek... Üstelik, kuyudan su taşıyan köy kızlarının başındaki kova gibi, bir taç taşıyacaksın. Ve bu tacın başın-

dan düşmemesi için, hep insanların sırtında olacaksın. Ya!... Bin, milyon insanın vebalidir bu...

Kapat şu radyoyu be adam, kapat...»

●

«Radyonuzu neden açmıyorsunuz be hainler?.. Çıkın oradan. Kaç kişisiniz siz? Bir, iki, üç... Yerin altında ne duruyorsunuz öyle? Aradığınızı nasıl bulacaksınız? Kaç metredesiniz? Yüz, iki yüz, üç yüz?.. Fakat sizler dışardaki insanlardan daha akıllısınız. Duyuyor musunuz beni be hainler?.. Ses verin... Sizler dışardakilerden daha akıllısınız hani!. Onlar aydınlıkta bile ne aradıklarını bilmiyorlar. Sizin hiç olmazsa, karanlık diye bir düşmanınız var...

Radyonuzu neden açmıyorsunuz be hainler?.. Bir bilseniz dışarıda neler oluyor... Haydi çıkın dışarıya. Aptallık edip, senelerdir bulamadığınız şeyi, aramaya devam etmeyin artık. İnsanlar size yalan söylüyor. Bu dağların altında altın yok... Altın bulmak için kazdığınız ve dışarıya toprak diye gönderdiğiniz; toprak değil, işte onlar; siyah altındır. «Kömür» diyorlar adına. Boşuna aramayın... Ne bu dağın altında ne de başka dağın altında, altın var. Hey sen üçüncüsü, iyi kulak ver bana... En ihtiyarları sensin. Ne aptal bir soydan gelmişsin meğer. Senin baban, babanın babası da bu işi yaptı. Onlar bok mu buldu sanki? Sen neden devam ediyorsun aramağa... Senin babanın babası, insanların gezdiği toprağın altında başladı bu işe. Şimdi sen gemilerin gelip geçtiği denizlerin dibine vardın. Hey üçüncüsü, en ihtiyarı... Sen kaç krala taç giydirdin? Kaç kral senin toprak diye dışarıya yolladığın kö-

mürlerden saray yaptırdı?.. Hesabını mı unuttun? Sana «Dışarıya yolladığın toprağın hesabını tutmıyacaksın» dedilerse, kralların sayısını da mı unutmak gerek...

Radyonuzu neden açmıyorsunuz be hainler?.. Tabiî ne kralın topundan ne de tüfeğinden korkarsınız... Ama siz yerin altında soluksuz çalışalıdanberi krallar atom yaptı, toprak diye dışarıya yolladığınız kömürlerden. Çıkın dışarıya, radyolarınızı açın hainler. Sonra atom patlatırlar sindiğiniz inlere... Hey neden cevap vermiyorsunuz? Kralın tacındaki yakutlara, bir katkınız olmadı diye, korkuyor musunuz yoksa?

Kral bugün taç giyiyor. Sizi affeder. Haydi çıkın... Dünyayı bir kez de olduğu gibi görün. Hey... Hey, dikkatli olun, ansızın aydınlığa çıkarsınız, gözleriniz kör olur yoksa. Çünkü sizin gözleriniz aydınlığa göre değildir...

Radyonuzu neden açmıyorsunuz be hainler?... Huu, huu... Ses verin. Kral, kraliçenin tacını takıyor... Bunu muhakkak dinlemelisiniz. Kulaklarınıza dolacak bu haber, gönlünüz mutluluğun nakışlarını çizecek. Hele bunu gözleriyle görenler, ölseler bile; gözlerine vuran taçların pırıltısı, mezarlarını aydınlatacak... Ama bu haberi duymayanlar, mideleri kırk gün aç kalmış gibi kazınacak, gözlerini toprak bile doyurmıyacak, gönülleri kara oklarla, delik deşik edilecek...

Hey, üç madenci, daha siz dışarı çıkmıyacak mısınız? Şu radyonuzu açmıyacak mısınız? Bakın akşam oldu. Her taraf karardı. Bu karanlık sizin güneşinizdir. Sabah oluyor, çıkın dışarıya... Fakat

anlıyorum siz öldünüz. Ya bir ocak çöktü, altında ezildiniz, ya da grizu gazı infilâk etti, sizler duman oldunuz. Bir ocak çöküp, siz altında ölmüş olamazsınız ama. O zaman kralın elleri titrer ve kraliçeye uzattığı taç sallanırdı. Hem buna hakkınız olabilir mi? Sizler muhakkak grizu gazının infilâkiyle yanıp kül oldunuz ve dumanlarınız; kralın şerefine atılan, havai fişeklerin arasında görünmedi, kayboldu...»

Krallar ve kraliçeler ne zamana kadar insanların kafatasını, taç diye giyecekler?.. Ve insanların tümü, ne zaman, kin seline dalıp, altın başlı olacaklar?..

YORULMAYAN ADAM

Adam yorgunluktan gevşemiş karısına:

— Artık yatalım, dedi.

Kadın, küçülmüş, gözlerinin takılı olduğu başını kaldırarak:

— Daha erken değil mi? diye sordu.

Adam çenesini hareketlendirdi:

— Doğru... Erken ama, sen biraz daha otursak, olduğun yere kıvrılacaksın.

— Kalkıp karşısında oynayayım mı yani?.. Akşama kadar canım çıkıyor. Evin bütün işi boynumda... Kolay mı sanıyorsun?

— Kolay değil, anlamsız buluyorum böylesine bitmeni. İnsan biraz da kocasına ayırır kendini. Üç odalı evimiz, ya da dört olsaydı... Demek o zaman, seni eşikte baygın bulacaktım. Her gün karyolanın altını silmenin, helâyı ayna gibi parlatmanın ne gereği var?..

— Akşama kadar oradan oraya koşuyorum. Bir gün evin derli toplu oluşuna dikkat ettin mi? Bugüne kadar, elini attığın bir şeyin eksik olduğunu gördün mü?

— Doğru... Senden başka elimi attığım hiç bir

şey eksik olmadı. Diyorum ki, kendimi iki, dört hattâ on parçaya böl, ama bir parçasını bana bırak. De ki, «Bu da kocamın...»

Kadın içini çektikten sonra:

— Zaten sen pis birisine düşecektin. O zaman kıymetimi anlardın, dedi.

— Akşama kadar iş icadetmekle, pis olmayı karıştırma rica ederim... Uyuyor musun ne?..

Kadın silkelendi:

— Hıı... Yok... Hadi yatalım...

Işıkları söndürüp karı-koca yatağa girdiler. Az sonra adam sol kolunu karısının boynuna doladı. Kadın kocasına sokuldu. Adam öteki elini karısının bacaklarına uzattı.

Kadın uykuya atlamış bir sesle:

— Gene mi? dedi. Daha iki gece önce...

— Canım istiyor işte... Bunun hesabı mı olurmuş... Ben istemesem senin hiç davranacağın yok... Uyudun mu gene?

Kadının sesi sanki karyolanın altından geldi:

— Ne zamandı?..

— Ben konuşurken uyumuşsun...

Kadın uykudan kopmak için kendini zorladı:

— Uyumuyorum... Yarın olmaz mı?

— Hem bugün, hem yarın olsa ne olur? Sonra şunu da iyi bil ki, artık canımı sıkıyorsun. Kırk gün istemesem umurunda değil. Yorgunluk, içindeki şehveti boğuyor. Bu hep böyle işte... O zaman benim yapacak bir şeyim kalıyor geriye: Saçların diye temiz perdeleri okşamak, dudakların diye pırıl pırıl parlattığın mermerleri öpmek...

Kadının yorgunluktan kapanan gözlerinden yaşlar sızıyordu. Kocasının haklı olduğu yanı aşamıyacağını anlamıştı. Fakat her şeye karşın biraz da onu

suçlamak istedi. Ölgün bir sesle:

— Ama senin işin de çok kolay, dedi. Akşama kadar ne yapıyorsun sanki? İki imza, birkaç telefon... Sonra da gelip canıma yapışıyorsun...

Adam, karısını biraz istekli sandı. Uzanıp öpmek istedi. Kadın direndi:

— Dedim ya... Yarın akşam... Haydi bir gün de benim dediğim olsun...

Adam hırsla karısına sırtını döndü. Kadın hiç bir davranışta bulunmadı. O erkeğini kaçırmamış, bile bile ürkütmüştü. Kadın hemen uykuya gömüldü...

Adam karanlık odada gözlerini açtı. Duvara çevrili olan yüzü asıktı. Alt dudağını dişleri arasında eziyordu. Adamın aklına başka kadınlar geldi. Kahkahalarıyla evi sarsan, güzel bedenini farkında değilmiş gibi açıp kapayan, sonra da kocasının elinden tutup yatağa götüren kadınlar... Yatakta cilveleşen, kocasını uyutmayan kadınlar... Karısı gibi yorgunluktan yatağa yapışmayan, kıkır kıkır gülerek «Olmaz» diyen, «Sana bu akşam yok» diyen, fakat kocasından önce harekete geçen kadınlar...

Adamın karısı horlamaya başladı... Adam dişleri arasındaki alt dudağını biraz daha ezdi. Bu kez aklına genelevdeki orospular geldi. Parayla hırs boşaltan, parayla şehvet satan orospular... Bunlar da cins cinsti. Kimisi ölmüş eşek gibi yatardı. O zaman insan ancak kendisini aldatırdı. Kimisi aldığı parayı haketmek isteyen, vicdanlı orospulardı. Ama hiç birinde arzuyu körükleyen taraf yoktu. Hepsi kabarmış arzuları dindiriyordu o kadar...

Adamın karısı horluyor, uyuyamamış kocasını rüyasında görüyordu. Kadın rüyasında evi yıkıyordu ve kocası musluktan taşıdığı suları, karısının gös-

terdiği yerlere döküyordu.

Adamın aklına ansızın randevu evleri geldi. O hiç gitmemişti buralara... Ancak arkadaşlarından, oralarda alımlı kadınların, yaşları on beşine bile varamamış kızların, çalıştıklarını duymuştu.

Adam, buraların pahalı olduğunu aklından geçirdi. «Kırk lira belki de daha fazla... Çoluk çocuğumun rızkını veremem» dedi, kendi kendine. Sonra yine kendi kendine: «Ama karım, benim rızkımı kesiyor» dedi ve kararını beyninde mühürledi: «Yarın randevuevine gideceğim.»

Sonra uyudu...

Adam, daireden bir arkadaşıyla beraber çıktı. Kararlaştırmışlardı, randevuevine gideceklerdi.

Adamın arkadaşı:

— Gitmeden önce, kafaları biraz parlatalım mı? diye sordu.

Adam düşünmeden:

— Tabiî, dedi.

Bir koltuk meyhanesine girdiler.

Adamın arkadaşı:

— Böylece yere gidileceği zaman, en iyi içki rakıdır, dedi. Votka içsen; başın ağırlaşır, bira içsen; tuvaletten kopamazsın...

İkişer duble rakı içtiler. İçkiden sonra beyinlerine üşüşen kadınlar çıplaktı, şehvet yüklüydü.

Meyhaneden kolkola çıktılar. Geniş ve ışığı bol caddelerden, dar ve cılız ışıklı sokaklara saptılar. Adamın arkadaşı:

— Dikkatli ol, dedi, ansızın. Şu taksinin yanındaki eve gireceğiz. Sağına soluna bakma. Evine giriyormuş gibi dal içeri.

Işık yanan merdivenlerden üçüncü kata çıktı-

lar. Sağdaki kapının yanında zil vardı. Adamın arkadaşı zile dokundu. Az sonra altmışına varmış kısa boylu, kocaman ağızlı, kıvırcık saçlı bir kadın kapıyı araladı. Gelenleri süzdü. Sonra:

— Buyursunlar, dedi ve kapıyı tamamen açtı.

Salona girdiler. Yan taraftaki boş bir kanapeye iliştiler. Salonun ortasında, mevsimin yaz olmasına karşın; büyük bir gaz sobası duruyordu. Sobanın yanındaki kanapede, üç kadın oturuyordu. Karşıdaki aynada genç bir kız saçlarını tarıyor, bir genç de aynanın yanındaki sandalyeden, kanapedeki üç kadından birisiyle konuşuyordu. Salonun sokağa açılan penceresinin dibinde küçük bir büfe vardı ve üzerindeki radyoda; Amerikanca şarkılar çalıyordu.

Salonun yan tarafındaki koridordan orta yaşlı bir kadın geldi. Adama yaklaştı:

— Kızlarımızın hangisini beğendiniz? diye sordu. Hepsi sizi memnun bırakır. Temiz aile hanımlarıdır.

Adam, arkadaşına sığınarak:

— Ne dersin? diye sordu.

Bu sıra kapı vuruldu. Gene yaşlı ve kıvırcık saçlı kadın kapıyı açtı. İçeriye henüz on beşine varmamış genç bir kızla, yaşlı bir adam girdi. Yaşlı adam:

— Ben gidiyorum, dedi. On ikide gelirim.

Kıvırcık saçlı kadın atıldı:

— Ya sabahlarsa?

— O başka...

Yaşlı adam çevresine bakmadan savuşup gitti. Yeni gelen genç kız, salona girer girmez eşarbını çıkarıp kıvırcık saçlı kadının eline tutuşturdu. Sonra gür ve uzun saçlarını alttan kavrayıp havalandır-

dı. Boyu ortayı aşkındı. Dizden aşağısı inceydi. Fakat yukarıya doğru bacaklar dolgunlaşıyor ve geniş bir kalçayla birleşiyordu. Üzerinde dar bir entari vardı. Göğüsleri, küçük yaşına uymıyan bir büyüklükteydi.

Adam, ihtiyar ve kıvırcık saçlı kadına:

— Bununla, dedi. Şu genç kızla.

İhtiyar ve kıvırcık saçlı kadın, adamı koridordan geçirip dipteki bir odaya aldı:

— Sen soyun, dedi. O şimdi gelir.

Kadın gitti. Adam yalnız kaldı. Oda çok sade döşenmişti. Geniş bir karyola, karyolanın yanında sağlı - sollu iki sehpa vardı. Perdeler kapalıydı ve odayı cılız bir ışık aydınlatıyordu.

Adam ceketini çıkardı, kapının arkasındaki askıya taktı. Karyolanın ayak ucuna oturdu. Ayakkabılarını çıkardı. Bu sıra, on beşine varmamış kız, kapıyı tıkırdatmadan içeriye girdi. Dudaklarını biraz gerdi, biraz da açtı. Gülmüştü böylece... Adam yerinden kalktı. Genç kız adama sarıldı. Öptü onu. Genç kızdan güzel kokular gelmemişti. O henüz küf kokuyordu.

Adam irkildi:

— Nerede kalıyorsunuz? diye sordu.

Genç kız umursamadan:

— Gecekonduda, dedi.

— Ne zamandanberi buradasınız?

— Birkaç hafta oluyor.

— Daha önce?

— İlk kez, burada çalışmaya başladım.

Adam, genç kızın kolundan tutarak:

— Ne kadar gençsiniz, dedi. İzin verirseniz sizi, ben soyayım.

Genç kız gülerek.

— Gözlerini yum, dedi. Kendim soyunayım. Gözlerini açtığın zaman beni çırılçıplak gör. Böylesi daha hoş oluyor.

Adam gözlerini yumduktan sonra:

— Peki, dedi. Soyunun...

Genç kız önce üzerindeki entariyi, sonra kombinezonu sıyırdı. Eğilmeden ayakkabılarını çıkardı. Genç kız çorap giymemişti. Şimdi üzerinde bir sütyen, bir de kilotu vardı.

Adama:

— Aç gözlerini, dedi.

Adam gözlerini açtı. Karşısında giysilerin sakladığı olağanüstü bir beden duruyordu. Genç kızın göğüsleri, adamın şimdiye değin gördüklerinden güzeldi.

Adam gülerek:

—, Sütyeni de çıkarsanıza, dedi.

Genç kız elini arkaya götürdü. Açılan düğme sütyenin düşmesine yetti.

Adam bu güzel göğüslere dayanamayıp ellerini uzattı. Okşadı onları...

Genç kız, şimdi gecekondulu değildi. O şimdi küf kokmuyordu. Az önce giysilerinin taşıdığı kokudan sıyrılmıştı ve karşısında duran erkeğe şehvet verecekti. Taze ve doyurucu şehvet... Nereden geldiği, nereye gideceği önemli değildi. Beş tane onluğa adamların koynuna salınıyordu. Bu beş onluktan her sefer başına, eline ancak bir onluk kalıyordu.

Onluklar çoğaldıkça genç kız yoruluyor ve gecekondusuna kendisini zor atıyordu. Adamlar onu delice evirip çeviriyorlardı. Fakat o buna karşılık randevuevinden taşıdığı günahlarla, odasındaki eşyaları yeniliyordu. Her yenilenen eşyada, genç kızın,

didiklenen, moraran bedeninden lekeler vardı sanki.

Kadın yatağa uzandı. Adam kendisini bekliyen bu genç kıza, saygı ve şehvetle baktı. Sonra alelacele soyunup yatağa girdi. Önce genç kızın dudaklarına uzandı, sonra sırtüstü yatmış olmasına karşın, hâlâ bedenine yayılmamış memelere...

Az sonra adam gevşedi. Fakat ağzına dolan sıcak sular dudaklarından sızıyordu. Adam genç kızın memesinden süt emmişti.

Ürperdi ansızın:

— Bu sütün anlamı ne? diye sordu.

Genç kız gözlerini tavana dikmişti. Açık bacaklarını kapadı. Ellerini, dik memelerinin üzerine koydu:

— Bir bebeğim var, dedi.

Adam kızararak:

— Madem ki bebeğiniz var, burada ne arıyorsunuz? diye sordu.

— Ama çocuğumun babası yok ki...

Adam ilk kez anasının sütünü emmişti. Şimdi küçük bir bebeğin sütüne ortak olmuştu.

Genç kızın babasız bir çocuğu vardı. Henüz on üçünde iken karnını doldurmuşlardı, Taze bir kızın kaymağını, çoğu kez parası bol olanlar alıyordu. Onlara yeni kızlar gelince, getirilince, kaymağı alınmış bu kızlar önce randevuevlerine, oradan da genelevlere düşüyorlardı. Ve buralarda çalışan kadınlar, yüzlerce, binlerce babayla yattıkları halde, çocukları için, bir baba bile bulamıyorlardı...

Adam darmadağın olmuş bir durumda evinin kapısını çaldı. Kapı hemen açıldı. İçeri girer girmez karısı:

— Nerde kaldın, dedi. Meraklandım...

Adam yüzündeki bitkinliği anlamlandırabilmek için:

— Biraz fazla çalıştım, dedi. Ne o, bugün neden böyle giyindin, süslendin?

— Dün akşam söylediklerin zoruma gitti. Kendi kendime söz verdim. Bundan sonra seni hep böyle karşılayacağım.

Adam zoraki gülerek:

— Aferin, dedi. Nihayet kusurlarını anladın.

Yemek yediler. Adam üzerindeki ağır ve pis havayı silkeleyip atamıyordu. Aklında hep babasız bir çocuk ve süt taşan bir çift meme vardı.

Kadın neşeli ve şehvetten yana doluydu.

Yatağa yattılar. Belki de yıllardan beri ilk kez, karısının şehvet arzularını, yorgunluk boğmamıştı ve kocasına bunu ispatlamak istiyordu.

Adam perişan durumdaydı. Buna karşın, orospu etine değmiş bedenini, karısına yapıştırdı. Ardından süt kokan ağzıyla karısını öpmeğe başladı...

ÜÇ BİT

Birkaç gündenberi, adamın yüzündeki kan ve canlılık, derin düşüncelerin etkisiyle bozulmuştu. Bugüne değin, ince duygulu yaratılışıyla; hayatın katı gerçekleri çelişmiş, adamı zaman zaman kararsızlığa düşürmüştü.

Adam gene böyle bir günündeydi ve bu durumundan, yanındaki kız sıkılmıştı:

— Hep böyle mi duracaksın? diye sordu.

Adam yanındaki kıza, isteksiz cevap verdi :

— Ne yapmamı istiyorsun yani?

— Her zamanki gibi... Öp beni... Mutluluktan yana, dolu olduğunu söyle.

Adam, özenle taranmış temiz ve tazelik taşan saçların süslediği yüze baktı. Güzel yüze... Denizin rengini taşıyan gözlere; renk ve şehvetin yarıştığı dudaklara... Fakat adamın gönlü bu kez aşka aralanmadı.

Birkaç gündenberi birlikte olduğu üç insan, ona neler neler anlatmışlardı... Ve adam bu anlatılanların etkisindeydi hâlâ.

Yanındaki kızın, beynine uzanmak, oradaki değer ölçülerini öğrenmek istiyordu.

— Her zaman mutlu olmamız, sence neye bağlı? diye sordu.

Kız hiç düşünmeden:

— İkimizin, bir olmasına...

— Yani, birbirimizin arasında, birbirimiz için mi yaşıyacağız?

— Evet... El-ele, kol-kola... Birbirimiz için...

— Ya öteki insanlar?

— Onlardan bize ne! Herkes hakkı olanı kadar yaşamalı...

— Peki, hakkın ölçüsünü, kim ve ne belirliyecek?

— Kader...

— Herkes kaderine razı olacak mı? Ve kaderine razı olmıyanlar nasıl karşılanacak?

— Kader ama... Yani kader yok mu sence?

— Sorumu cevaplandırmadın.

— Uzan da, cevabını al...

Adam kızın dudaklarından öpmek istemedi. Çünkü birkaç gündenberi tanıdığı üç insanın sözlerini anımsamıştı.

O, pek çok yeni gerçekler öğrenmişti. Kızın yüzündeki kremler, dudağındaki ruj; saçındaki boyalar ve sırtındaki giysiler hep, ama hep, boş kafasına uzanacak dilleri kesen birer makastı sanki.

Kız, adamın soğuk davranışından ürktü. Dişiliğine güvenerek elindeki avı sindirmek istedi. Adamın uzanmadığı dudaklarına, tatlı bir gülüş katarak:

— Güzel günümüze ilk armağanım, dedi ve adamın dudaklarına uzandı.

Adam geri çekilmedi. Ancak bugüne değin sı-

caklığını çok bulduğu kızın dudakları, ağzında buz kesildi sanki... Ve az sonra, dudaklarını geri çekti. Aralarında, uzun bir bakışma oldu. Kızın güvendiği silâh patlamış, fakat hedefinde en küçük bir etki yapmamıştı. Kız bunun nedenini düşünüyordu. Adam ise, bu silâhın ona Tanrı tarafından armağan edildiğini, ancak o, bu silâhı zamanında kullanabildiği halde, neden beynini tembelleştirdiğini düşünüyordu.

Kız, adamla pazarlığa girmenin zamanı geldiğini kestirdi. Çünkü dişiliği kokuşmadan, diğer pazarlarını kaybetmeden, yanındaki adamın kendisine karşı tutumunu değerlendirmeliydi:

— Ne oluyor sana bugün? dedi. Aşkıma dudak bükmeni affedemem. Sana aşkımı vermekle ne budalalık etmişim. Söyle, beni sevmiyor musun?

Adam hiç cevap vermedi. Birkaç gündenberi tanıdığı üç insanın sözleri tekrar beynini dolaştı. Kız cevapsız kalan aşktan yana soruların altında ezildi. Son zaferin kendisine ait olmasını istedi:

— Zaten seni sevmemeliydim, dedi. Aramızda demek yalnız zengin-yoksul değil, bir de kibarlık - kabalık sorunu varmış. Yoksulluğunu hoş gördüm ama, kabalığını asla. Şimdiye değin bana ikram ettiğin sigarayı, önce kendin yakıp, kibritten çıkan ilk gazlı dumana mı engel oldun? Şarabı önce kendi bardağına koyup, tapa kırıklarına mı katlandın? Şu giydiğim mini eteğin uzunluğunu yerecek değin ileri görüşlü mü oldun? Şimdi de karşıma geçmiş bilgiçlik taslıyorsun.

Kız sözünü tamamlar tamamlamaz, hışımla yerinden fırladı. Adam oturduğu yerde gözlerini kızın gözlerine çevirmişti.

Kız :

— Bana öyle bakacağına kalkıp özür dilesene, dedi.

Adamın, birkaç günden beri tanıdığı üç insanın sözleri ağzına doldu. Dudaklarını hareket ettirmedi ama. Az sonra uzaklaşan kızın hıçkırıklarını duydu.

Kız, gözden silindi.

Çam ağaçlarının eteğindeki küçük sahile, deniz dalgalarını vuruyordu. Bu dalgalar yaşayan denizin nefesi gibiydi. Ardı arkası kesilmeyen nefes, hiç yorulmayan ve hiç ihtiyarlamıyan deniz...

Vakit öğleyi çoktan aşmıştı. Adam birkaç günden beri tanıdığı üç insanı bekliyordu. Burada buluşacaklardı. Adam onlardan yeni şeyler öğrenecekti.

Adamın kulağına gülüşmeler geldi. Evet onlar geliyordu. İkisi erkek, biri kız...

Adam yerinden kalktı, çevrenin alayına aldırış etmeden, bu üç insanı karşıladı. Üç tane Beatnikti bunlar.

İkisi erkekti bunların. Birisi uzun ve kıvırcık saçlıydı, yazın sıcağında çizme giymişti ayaklarına. Sırtında deri bir ceket vardı. Rengi belki yeniyken başkaydı ama, şimdi siyahtı. Bunun ismi Kentti. Öteki çok boyluydu. Uzun, düz saçları, omuzlarına yaslanıyordu. Saçlarının telleri ipincecikti. Sakalları boldu. Gözlüğü sarı çerçeveliydi. Ayaklarında eski bir pabuç sürüklüyordu. İsmi Corc'du. Kentin sevgilisi olan kızın da; belden aşağısını dar bir pantolon örtüyordu. Üst tarafında bir kazak vardı. Henüz öz rengini kaybetmemiş bir kazaktı bu. Sarı, uzun saçları taranmış, serbestçe sırtına bırakılmıştı. Bu kızın yüzünü seyretmek, insanı dinlendiriyordu doğrusu. İsmi Lala idi.

Adam, bu üç Beatnikle birlikte bulunmaktan utanmıyor, ama arasıra çevreden atılan patavatsız sözlere kızıyordu:

— Ulan bitliler buraya da mı geldiniz?

— Medine fukaraları...

— Gandi'nin çömezleri...

— Yuh ulan, aç karnınızı doyurun...

— Sürüngenler...

— Keşler...

— Tembel bitliler...

Beatnikler soyundular. Kirli giysileri kayaların arasında gözden uzak kalınca, sağdan-soldan sataşmalar da azalmıştı. Lala, dar pantolonunun altındaki mayosuyla görününce, sahildeki insanlar arasında yeni bir kıpırdanma oldu. Herkes bu güzel bedene bakıyordu.

Adam Lala'ya:

— Burada sizden güzel yok, dedi:

Lala:

— Doğa güzelliği karşısında insan güzelliğinin önemi ne? dedi. Eğer bir insan güzelse, bu doğadan kaçırılmış sayılır.

Adam her üç Beatnike ayrı ayrı baktı. Kafasındaki yeni soruları ortaya atmanın zamanını kolluyordu. Ancak bu ara Kent, sevgilisi Lala'ya dönerek:

— Yüzelim mi? diye sordu.

Lala:

— Hep birlikte, dedi.

Denize girdiler. Adam üç Beatnikten çok gerilerde kaldı. Onlar denizin derinliklerinde, kirli ve eski giysilerine uygun düşmiyecek bir güzellikle yüzüyorlardı.

Adam, Lala'ya:

— Amerikalı olmanıza karşın Almancayla anlaşmamız garip, dedi. İlk sorum, Almanlar üzerine olsun. Almanları sever misiniz?

— Hayır. Onlar çalışmaktan başka pek bir şey bilmezler. Bir Almanın elinden, çalışkanlığını alırsanız, geriye ne kalır sanki...

— Ben de aynı düşüncedeyim.

— Bu hoşuma gitti.

— Amerika'da kaç Beatnik var?

— Beş milyon.

— Ben, ilk kez sizin gibi Amerikalılar gördüm. Öteki Amerikalılar temiz giyimli, cakalı kimseler. Bana cakaları vız geliyor ama...

Lala'nın yüzüne tatlı bir gülümseme yayıldı:

— Her caka satan Amerikalı, her caka sattığı insanın hakkını omuzlarında taşıyordur, dedi. Bu ister yurt içinde, ister yurt dışında olsun böyledir...

— Bir Amerikalı olmanıza karşın, böyle konuşmanız hoşuma gidiyor doğrusu...

Kent atıldı:

— Gerçek, şövenizmden büyüktür...

— Bu konuda hepiniz aynı mı düşünüyorsunuz?

— Hemen hemen... Doğanın içinde, doğayla olmak... Biz doğaya yakışmayan herşeye karşıyız. Dünya insandan eskidir. İnsan, dünyanın eskiliği içinde, dün kadar yenidir. Bu gerçeğe karşın insanoğlu doğaya karşı çıkıyor. Onu delik-deşik ediyor. Buna insanların hakkı var mı?

— Fakat doğa, olduğu gibi kabul edilmiş olsaydı, uygarlık olur muydu?

Bu kez Kent'in konuşmasına fırsat vermeden, Corc soruyu cevaplandırdı:

— Uygarlığın en büyük öcü, insanı, insana kar-

şı hiçe saydırarak, kendisine tutsak etmesidir. Dünyanın en uygar memleketi İsveç sayılır, dünyada en çok intihar olayı orada oluyor. O halde uygarlık önce veriyor, sonra alıyor.

— Fakat bu konuda suçlu olarak insanların yakasına yapışamayız. Uygarlık, tarihî oluşum içerisinde, insan zekâsının evrimi sonucunda doğmuştur.

Corc:

— Fakat bu evrim, insanlığın yararına, belli bir kanala akıtılacağı yerde, her dönemdeki çıkarcıların zoru ve isteği üzerine, belli bir sınıfın yararına göre çoğaltılmış veya azaltılmıştır. Bence en büyük özür buradadır. İnsanoğlu derken tüm kastedilir, ancak her şeyde tümün değil, azınlığın iradesi ve çıkarı vardır. Biz uygarlığın mutluluk getireceğine artık inanmıyoruz. Tekrar doğaya dönmeli...

Bir süre hiç kimse konuşmadı. Lala yanındaki sevgilisi Kent'in uzun siyah saçlarında gözlerini gezdirdi. Kent, önündeki taşlarla oynuyordu. Lala'nın bakışlarını üzerinde hissetmedi bile...

Adam da bir süre Lala'nın güzel yüzünde gözlerini dinlendirdi. Lala, Kent'ten çektiği bakışlarını yere çevirdi ve sahile vuran denizin dalgalarını ve doğayı tümüyle hissetmeye çalıştı. Fakat onun bu dileği uzun sürmedi, çünkü adam, Lala'ya, doğadan çekip koparan soruyu sordu:

— Arkadaşlarınız ne iş yapıyor?

Lala, hafif bir yutkunduktan sonra:

— Kent ve Corc üniversitede felsefe öğrenimi yapıyorlar, dedi.

— Ya siz?

— Ben Güzel Sanatlar Akademisine devam edi-

yorum, ressam olacağım.

— Demek öğreniminizi bırakmadınız, sadece bir süre ara verdiniz?

— Evet... Biz, okulda öğretilenlere tamamen inanmıyoruz. Gerçeği bizzat arayıp bulmak için dolaşıyoruz. Hem bu işi, genç yaşımızda başarınağa çalışıyoruz. Siz hiç yaşlı Beatnik gördünüz mü?

— Hayır, görmedim. Fakat beni en çok ne üzüyor biliyor musunuz? Kirli ve eski giysileriniz yüzünden; sizinle alay eden insanlar...

— Bırakın alay etsinler. Kirli ve eski giysilerimiz bize gerçeği bulmamıza yardım eden en büyük yardımcıdır. Kirli giysilerimiz, toplumların arasına sızmamızı ve gerçek yönlerini öğrenmemizi sağlar.

Dünyayı dolaşırken, insanlar bizi adam yerine koymuyorlar ve bu bakımdan bize karşı kendilerini zorlamadan, oldukları gibi göstermekten çekinmiyorlar. Biz de böylece, onları olduğu gibi gerçek yönleriyle tanımak fırsatını buluyoruz... Biz de öteki Amerikalılar gibi şık giysilerimizle, cebimizde dolarlarla gelmiş olsaydık, bugün bizimle alay eden insanlar, o zaman görünüşümüze hayran olacak ve istediklerimizi kolayca yapacaklardı. Demek ki kusur, bizim kirli ve eski giysilerimizde değil, insanların soysuzlaştırılmış davranışlarındadır. Sonra bir mesele daha var; bizler, giysilerimizle değil, bilgilerimizle övünürüz. Siz bir burjuva kızının üzerindeki güzel giysilerini attığınız zaman, onun ne kadar boş olduğunu anlarsınız. Çünkü güzel giyinmekten başka tutkusu olmayan kız, ancak size yatakta hizmet eder. Fakat siz, onu yatağa çekinceye değin o sizin her şeyinizi alır. Sonunda güzel giysiler taşıyan kız, giysilerinin bedelini size çok pahalıya öde-

tir. Ve böylece fikir anlaşması yerine, giysi ticareti yapılmış olur âdeta. Biz istediğimiz zaman güzel de giyinebiliriz. Ancak onlar istedikleri zaman sırtlarına geçirdikleri giysiler gibi, kolayca düşüncelerini zenginleştiremezler.

Adam Lala'nın sözünü ansızın kesti:

— Fakat sizi anlamak isteyen bazı insanlar da, dış görünüşünüzden ötürü size yaklaşamıyorlar.

Lala gülerek:

— O zaman bizimle, ya karanlıkta ya da hamamda konuşsunlar, dedi.

Adam bakışlarını Lala'nın yüzünden alarak yere dikti. Uzun bir sessizlikten sonra Kent konuşmaya başladı:

— Bizler genç yaşımızda gerçeği aramaya çıkıyoruz. Ve gerçeği bulmak için çoğunluğun arasına katılıyoruz. Çoğunluk ise yoksuldur. İnsan onlarla aynı şartları paylaşınca sefil oluyor. Toplumunuzda yoksulluktan ileri gelen bir kirlilik var. Sizler bunun nedenini, sanki onların kişisel suçuymuş gibi kabul ediyorsunuz. Oysa, Beatniklere, bu sefilliği uygun görmüyorsunuz. Bence bu bir komplekstir.

Adam tereddüt etmeden atıldı:

— Ama sizler, dünyanın her ülkesinde böylesiniz, dedi.

— Doğrudur. Giysilerimizin başka bir anlamı daha var: direnmemizi belirler. Bizler henüz kapitalizmin öğütemediği insanlarız. Biz bu türlü giyiniş ve görünüşümüzle, kapitalizmi protesto ediyoruz.

— Fakat bu pasif bir direnmedir. Sosyalistler bu çıkışınızı «toplumun kaçakları» olarak değerlendiriyor. Aktif bir mücadeleden neden kaçınıyorsunuz?

— Bizler savaşta ölen insanların çocuklarıyız. Savaş hepimizden birkaçını alıp götürdü. Ölülerimizin kanları henüz toprak üzerinden silinmeden öteki insanların, her şeyi unutarak, tekrar endüstriyel çarkların içine nasıl çekildiklerini gördük. Bu bakımdan insanların kanına değil, insanî duygularına ihtiyacımız var.

— Fakat protesto ettiğiniz insanlar, atom silâhlarının gürültüsü arasında, sizin tatlı ninnilerinizi duyamıyacaktır... Çünkü onlar, vahşi ve hissiz birer hayvandır.

— O zaman bunlara karşı aktif mücadelenin de önemi yok demektir. Biz onların üzerine tüfekle saldırırsak, onlar bizim başımızda atom patlatırlar. Ama biz onların lüks tüketimine katılmadan bu kılıkla dolaşmayı becerebilirsek, yüreklerini değil, beyinlerini, uzun saçlarımızın telleriyle sıkmış oluruz. Bilmem anlatabiliyor muyum? Onları bugün huzursuz etmeyi becerebiliyorsak, yarın yenik düşüreceğiz demektir. Ama silâhımız sabırdır. Bugün, amacımız onları azaltmak değil, inançlarımızı yaymak ve kendi aramızda çoğalmaktır. Kapitalizm görünüşüyle heybetli olabilir. Fakat hain ve hilebaz olduğu için günün birinde yıkılacaktır. Gene biz Beatnikler çok iyi biliyoruz ki, kapitalizm, üretim ve tüketim üzerine kurulmuştur. Önce insanların ihtiyaçlarını hesap etmektedir. Bu ilk çıkışa kimsenin bir diyeceği yoktur. Fakat ne zaman ki, bu ihtiyaçları elinde tutmak isteyince, insanlar fare gibi kapana sıkışıyor. Bizler bu sistemin ne üretimine ne de tüketimine katılıyoruz. Onun için bize çeşitli bahanelerle saldırıyorlar. Bugün Amerika'da beş milyon Beatnik olduğuna göre, Amerikan kapitalizmi beş milyon araba, beş milyon ev, beş

milyon radyo, televizyon vs.. satamamış demektir. Bir an kapitalist ülkelerdeki insanların, bu süslü, aldatıcı nimetlere sırt çevirdiklerini düşünelim. İşte o zaman, kapitalizmin heybetli görünüşüne karşın, buz üzerinde yazı örneği nasıl eridiğini göreceğiz.

Bütün mesele üretim ve tüketimdir. Bizler ikisine de katılmıyoruz. Bu şekilde toplumun kaçakları değil, ancak kapitalizmin öğütemediği insanlar sayılırız. Bizim için tembel diyorlar. Doğrudur. Bizler gidip fabrikalarda çalışmıyoruz. Ancak bu arada anlıyoruz ki, bugünkü çalışma düzeni insanın düşünce özgürlüğünü almıyor, fakat düşünmek için zaman da bırakmıyor. İnsanlar fabrikalardaki bant sistemine tutsak edilmek suretiyle, düşünmek yerine itaat etmek zorunluluğunda kalıyor. Fabrika işçileri yorgunluktan yataklarında ölü gibi yatarken, patronlar gece âlemlerinde kapatmalarını çırılçıplak yapıp, bedenlerine paralar yapıştırıyor. Fakat bu arada bizler, işçilerin uyuduğu, patronların eğlendiği saatlerde hep düşünüyoruz. Sonra da, sabahlara değin, hattâ bütün gün konuşuyoruz. Düşünmek kuşkusuz çalışmaktan daha zordur. Biz günün birinde tekrar çalışacağız. Fakat başkaları hiç bir zaman düşünmek yükünü taşımağa yeltenmiyeceklerdir.

— Peki ama, düşüncelerinizi insanların yararına sunamazsanız çalışmaların uğraşına seyirci kalmış olmıyacak mısınız?

— Bir gerçeği arıyoruz, onlar anlatılanları gerçek sanıyorlar.

— Peki aranmakta olan gerçeği ne zaman bulacaksınız?

— Dünyayı dolaştıktan sonra... Doğanın için-

de insanı ve insanın yabancı kaldığı doğayı, insanlara anımsatıncaya değin dolaşacağız. Çünkü bütün Beatnikler konserve fabrikalarının değil, doğanın hayranıdır.

Zaman bir hayli ilerlemiş, güneş sarı ışıklarıyla, denizin maviliğini bozmuştu. Denizden gelen hafif yeli, hepsi bedenlerinde hissediyordu. Az sonra güneş tamamen kaybolmuş, denizin maviliğinde hüzünlü bir koyulaşma başlamıştı.

Adam güzel giysili sevgilisini anımsadı: Kafası boş sevgilisini... Ve böylece, ona göre örnek kadın yaratılmıştı: Düşünen kadın... Güzel giysilerine sığınmadan yaşıyan kadın... Yatakta ve her zaman dolu olan kadın... Sevgilisinin, Lala'nın kafasına ihtiyacı vardı, fakat Lala'nın güzel giysilere ihtiyacı yoktu... Lala hem denizde, hem karada yaşıyabilen bir yaratıktı. Ama sevgilisi sudan çıkınca, yani giysilerinden sıyrılınca ölen bir yaratıktı.

Adam Lala'ya:

— Memleketimizden ne zaman ayrılacaksınız? diye sordu.

Lala:

— Yarın, dedi. Yarın akşam 10 treniyle Erzurum'a, oradan da Pakistan'a gidiyoruz.

— Demek yarın akşam... Pakistan'a...

Adam içinden «Çok kör yerlere gidiyorlar» diye geçirdi ve gönlü anlatılmaz bir acımanın utancıyla taştı.

Giyindiler... Adam üç Beatnikle yola çıktı. Kirli ve pis giysilerine aldırış etmeden, aralarında gidiyor, kolunu bazan Corc'un, bazan da Kent'in omuzuna atıyordu.

İskelede, ayrılacakları sıra, Lala göğsünde taşı-

dığı rozetini çıkartıp adama uzattı:

— Bu size verebileceğimiz biricik ve en değerli armağanımızdır, dedi.

Adam rozeti aldı. Üzerindeki işaretten bir şey anlıyamadı:

— Bu içiçe geçmiş V harfinin anlamı nedir? diye sordu:

Lala durgunlaşarak:

— Atoma karşı olduğumuzu sembolize ediyor, dedi. İnsanları bekliyen korkunç geleceğe karşı, bilinçli olmamızı anımsatıyor o.

Vapur, iskeleden uzaklaşırken, üç Beatnik adama el salladı. Adam içtenlikle karşılık verdi.

Bu sırada, Beatniklerin çevresine toplananlar, onları çoktan alaya almışlardı bile...

AYAĞA DAYAK

Postacı apartmanın ikinci katına çıktı. Sağdaki dairenin zilini çaldı. Az sonra esmer güzeli bir kadın kapıyı açtı:

Postacı:

— Mahkemeden ihbarnameniz var, dedi. Sonra kadının imzalaması için, bir kâğıt uzattı.

Kadın bitkin bir durumda:

— Ne mahkemesiymiş? diye sordu.

Postacı:

— Bilmem, dedi... Okursun...

Kadın kâğıdı imzaladı. Postacı gitti. Kadın kapı aralığında ihbarnameyi okudu. Zavallının canı zaten burnunun ucundaydı. İhbarname, patlamaya hazır irine vurulan neşter gibi, kadının yüreğindeki dertleri deşti sanki.

Odadan, kadının kocası seslendi:

— Ne oluyor hanım? Niçin ağlıyorsun?

Kadın, kocasının yattığı odaya girdi. Hâlâ ağlıyordu. Kendisini bir sandalyenin üzerine bıraktı. Yanda duran büfeye başını dayadı. Odada oynayan iki çocuk, annelerinin yanına geldi. Küçük çocukları kızdı ve dört yaşındaydı. Annesinin hıçkırıkla-

rından bazı şeyler sezinlemişti. Ama yaşının küçüklüğünden ötürü, bir şey sormayı beceremeden, annesinin bacakları üzerine başını bıraktı. Öteki çocukları erkekti ve altı yaşındaydı. O bir şeyler sormayı becerebildi:

— Anne, gene niçin ağlıyorsun?

Henüz otuzuna bile varmamış kadın, yaşından çok büyük gösteriyordu. Kocasının hastalığı son aylar iyice artmış ve adam yatağa düşmüştü.

Kadın, başını kaldırdı. Kötü kaderlerine bulaşan çocuklarına baktı. Ağlamasını içine teperek sustu. Gözlerinin yaşını kuruladı. Bir eliyle kızının kıvırcık saçlarını okşadı, öteki eliyle oğlunu, bulunduğu yerden yanına çekti, göğsüne bastırdı.

— Hiç oğlum, dedi. Sen bana bakma... Anneler hem ağlar, hem güler...

Bu sıra, adam, üzerindeki yorganın bir ucunu ısırdı. Gözlerini birkaç kez açıp kapadı. Sonra odanın içinde bir «off» duyuldu.

Kadın:

— Gene mi? diye sordu.

Adam utancından cevap vermedi. Kadın cevapsız kalan sorusuna karşın, kocasının altına işediğini anladı.

Kadın yerinden kalkıp kocasının altını değiştirmeğe başladı. Önce döşeğin çarşafını aldı. Sonra döşeğin üzerinde bulunan kocaman bir muşambanın üzerine yeni bir çarşaf örttü. Adamın belden aşağısı her zaman çıplak olduğundan, don değiştirmek külfeti olmadı. Kadın kocasının üzerine yorganı çekerken, adam, karısının ellerinden tutup yanına oturttu :

— Canıma taketti artık, dedi. Seni de hastalığımla yiyip bitirdim. Ölmek zor olmasaydı, yaşamak

neye yarardı sanki. Bazan diyorum, gözümü kapatayım, bir de bakmışım ki, ölüvermişim. Olmuyor işte. Gözlerimi açmadan kendimi dinliyorum. Ölmemişim... Ah... Sen demin niye ağladın sahi? Kimdi o gelen?..

— Postacı. Yarın mahkemeye çağırıyorlar...

— Nee?.. Mahkemeye mi?..

— Hıı... Sana şimdiye değin söylemedimdi. Ev sahibi kirayı arttırmak istiyor.

— Vay be... Demek öyle... Eğer bir gün ayağa kalkarsam... Ama ben yarın hastahaneye gidiyorum. Ben hastahaneye, sen mahkemeye...

Kadının aklı güzel günlerine kaydı. Her hafta bol parayla dönen kocasına... İlk çocukları olduğu günü anımsadı: Çiçeklerle kendisini hastahanede ziyarete gelen kocası... O zamanlar ne kadar dinç ve neşeliydi... Bütün gün patronu onu ölesiye çalıştırıyor, ama gene de o, eve bitirilememiş olarak dönüyordu.

Kadının beyni, geçmişi bir solukta yutup bugüne vardı. Ve yataktaki kocasına hüzünlü hüzünlü baktı.

Şimdi menenjit olmuştu kocası. Gözleri iyi görmüyordu. Omuriliğine yuva yapan mikrop, adamın belden aşağısını yavaş yavaş işlemez duruma getirmişti.

İlk zamanlar «geçer» demişlerdi. «Yel» demişlerdi... Fakat günler geçtikçe, gözler çift görmeye, ayaklar ağırlaşmaya başlamıştı. Günün birinde adam her şeyi çift görmüştü. Önce gelip geçici sanmış; bir eliyle tek gözünü kapamıştı. Gene çift... Arkasından haftalığının yarısından çoğu doktorlara, ilâçlara verilmiş, böylece evde güzel ve iyi giden her

şey azalmaya başlamıştı. Göz bazan iyi, bazan kötü giderken, bu defa adamın ayakları ağırlaşmıştı. Adam gene de işine gidiyordu. Gözlükçüydü. Akşama değin hassas âletlerin altında çalışıyor, insanların iyi görmeyen gözlerine yararlı oluyordu. Ama her gözlük yaptığında kendi sağlığından biraz daha kaybediyordu. Fakat bu onun kaderiydi. Ancak, hayatını kaybetmesi pahasına, ona para veriyorlardı. Ömrünü yıllara, aylara belki de günlere bölmüştü ve böylece bir süre, ömrünü satarak geçindirmişti evini. Tıpkı, etini satan orospu gibi... Fakat birkaç hafta önce omuriliğe yerleşen mikrop, idrar yolunu, düzenli çalışmaz duruma getirmişti. Adam farkında olmadan, umulmadık yerde ve zamanda altına kaçırıyordu.

Çalıştığı yer tanınmış bir mağazaydı. İşlek bir cadde üzerinde bulunuyordu. Vitrini göz alıcıydı. Dükkâna girildiğinde, ilk göze çarpan, yaldızlı bir çerçeve idi. İçinde şu veciz söz yazılıydı:

«Göz milyonlar kazanır,
Ama milyonlar bir göz kazanamaz.»

Zenginler için, altın çerçevelere, en hassas âletlerle kontrol edilmiş camlar takılıyordu. Sigortalı olan işçilere ise, âdi plastikten dökülmüş çerçeveler içine, gene en âdi camlar takılıyordu. Atölye bölümü, bu güzel vitrinli, bu içi ışıl ışıl yanan dükkânın arka bölümünde ve minnacık bir yerdi. Bu odacığa girmek yasaktı. Zaten işçilerden başkaları girmek isteseler bile, giremezlerdi. Çünkü ancak işçiler ve âletler sığdırılabilmişti. İşçiler sabah erkenden atölyeye giriyorlardı. Akşama değin binlerce lira, açılan küçük bir pencereden devirdaim yapıyordu.

Atölyenin bir köşesinde de, basit bir kâğıda yazılıp çivilenmiş şu yazı bulunuyordu:

«Çalışan demir ışıldar.»

Bu söze uygun olarak, küçük atölyede çalışan işçiler, durmadan cam kesiyor, camın pürüzlerini biliyor, çerçevelere takıp dışarıya veriyorlardı. Ve kasada bulunan patronun bir gözü içeriye giren müşterilerde, bir gözü de, atölyeye açılan küçük penceredeydi.

Menenjitli gözlükçü de bu amansız çalışmanın içindeydi. Sık sık dışarıya çıkamıyor ve bazan, saatlerce ıslak donuyla işine devam etmeğe zorunlu oluyordu.

Birkaç hafta önce, bir sabah; adam yataktan kalkmak istemiş, fakat bacaklarını değirmen taşı kadar ağır hissetmişti. Ne ettiyse kalkamamıştı yerinden...

Ertesi günü, evin önüne esmer güzeli kadın, bir taksi getirdi. Binbir güçlükle biriktirdikleri üç-beş kuruş adamın tedavisi için harcanacaktı. Bununla, kocasının omuriliğindeki mikrop dışarı alınacaktı.

Adamın bir koluna karısı, öteki koluna şoför girdi. Alt kata, oradan da taksiye yerleştirdiler. Çocukları komşunun penceresinden bakıyordu. Taksi hareket etti. Çocukları arkalarından el salladılar. Onlar hiç bir şeyin farkında değillerdi. Ancak anne ve babalarıyla birlikte gidemedikleri için huysuzdular. Adam şaşırmış, yüzü limon sarısı olmuş, elleri titriyordu. Gözleri çocuklarına bakarken, neyse ki çift görmemişti. Kendisinden her şeyi bekleyen iki çocuk yerine, ya dört olsaydı!.. Kadının gözlerin-

den yaşlar sızıyor, gönlü iyiye, güzele hepten kapanıyordu.

Adam:

— Neydi bu başımıza gelen, diye sızlandı. Ah şu ayaklarım... Senelerden beri köpek gibi çalış, hastahaneye kendi paranla yat!...

Kadın kocasını yatıştırmak istedi:

— Parayı düşünme sen, dedi. Gene kazanılır. İyi olacaksın. Şükredelim ki elimizin altında bu para varmış. Bugün harcarız, yarın gene kazanırsın.

— İçimde bir his var, yakında eve, kendi ayaklarımla dönecekmişim gibi. Aklında olsun, dönerken taksi tutmak yok... Birlikte yürüyerek döneceğiz. Oldu mu?...

— İnşallah...

Adam karısının elini tuttu. İkisinin gönlü bir an gerilere döndü. Güzel ve mutlu günlere... Fakat az sonra taksinin durmasıyla, beyinleri hayalin yapışkanlığını silkeledi, çünkü hastahanenin kapısı önündelerdi. Gönülleri ansızın hüzünlendi.

Taksi hastahanenin kapısından içeri girdi. Hastanın yatacağı binanın önüne vardılar. Bir sedye getirdiler taksinin yanına. Adamı taksinin içinden alıp sedyeye uzattılar. Beyaz gümlekli adamlar vardı hastahanenin koridorunda. Sedyeyi süren hademeye adamın karısı da yardım ediyordu. Adam gözlerini karısından ayırmıyordu. Kadının gözleri de kocasının üzerindeydi. O sıra omuriliğine yuva yapmış mikropları da taşıyordu karısı... Minnacık mikropları... Kocasını perişan eden mikropları... Bir odaya vardılar. Adamı beyaz örtüler içinde bir karyolaya yatırdılar. Gözlüklü bir doktor geldi yanlarına... İnce çerçeveli bir gözlük taşıyordu doktor. Adam

kulaklarını doktora açmış, bakışlarını da onun çerçevesine dikmişti... Doktor, adamın karısına dönerek:

— Eşiniz mi? diye sordu.

Kadın, kederli bir sesle:

— Evet, dedi.

— Kocanızı birkaç gün sonra ameliyat edeceğiz. Artık onu yalnız bırakmalısınız.

— Peki... Hergün gelebilir miyim buraya?

— Evet.

Doktor çıkıp gitti.

Karısı kocasının yanına sokuldu:

— Ben gidiyorum, dedi. Allah yardımcın olsun. Saat on buçuğa geliyor. Hemen gidersem mahkemeye yetişebilirim...

Adam, emredici bir sesle çıkıştı:

— Gitme... Nerde kırılırsa orda kalsın. Hem yalnız başına gidip de ne anlatacaksın. Onların pahalı avukatları vardır. Seni konuşturmazlar bile...

— Ama hiç gitmemek suç olmaz mı?

— Suç, muç... Gitsen de gitmesen de dedikleri olacak. Şimdiye değin ödediğimiz kirayla katı satın alırdık. Bunu hesap eden yok. Üç yüz değilmiş de, üç yüz elli edermiş. Bu memlekette taşın, toprağın değeri insandan çok... Kimse gelip sordu mu? «Neden hasta oldun?» diye. «Neden şimdiye değin bir sigortan olmadı?» diye. Evin kirasını attırmasan mahkemeye verirler, ama geberip gitsen, kimsenin yakasına yapışmazlar...

Kadın, kocasının saçlarını okşayarak:

— Sinirlenme gene, dedi. Senin dediğini yapacağım. Gitmeyeceğim. Ama sen de sâkin ol, e mi?

Adamın alnı terliydi. Ayakları saman dolu yastıktan farksızdı.

Kadın, ayrılırken kocası arkasından seslendi:

— Sakın çocuklara hastahanede olduğumu söyleme...

Kadın başını, peki anlamında eğdi ve gözlerine sıkışan yaşı akıtmak için; odadan hızla ayrıldı.

Birkaç gün sonra adamı ameliyat masasına yüzükoyun yatırdılar. Adam çırılçıplaktı. Beline çizgiler çizdiler. Filme göre, onur kemiğinin alt kısmındaki boğumun içindeydi mikrop. Önce sırtını yarıp omur kemiğine indiler. Sonra çekiç, keski... Omur kemiğinden iki boğumu kırıp içindeki mikrobun bulunduğu alanı kazıdılar. Doktor bütün bunları büyük bir sabır ve ustalıkla yapıyordu. Doktor, bir insanı tekrar hayata normal döndürmenin çabası içindeydi.. Bu hasta hayatı boyunca durmadan çalışmış, durmadan toplumun içindeki görevini yapmıştı. Bütün bu çabasını, doğanın yaratıcılığından elde etmişti. Bir insan senelerce çalışıyor, olmadık işleri öğreniyor ve yapıyordu. Fakat günün birinde bu görkemli yaratık, umulmadık zamanda bir mikroba yenik düşüyordu. Böylece insanoğlunun karşısına doğa da büyük bir düşman olarak dikiliyor ve bu düşmanlık, doktorluk mesleğini doğuruyordu... Tanrı insanoğlunu en olağanüstü nitelikte, hem de maliyeti sıfır denecek bir ucuzlukta yaratıyordu. Oysa ki, doğanın hışmına uğrayan insanoğluna uzatılan her doktorun eli, büyük ve obur pençeliydi...

Adam binlerce gözlük yapmış, binlerce insanın, dünyayı daha güzel görmesini sağlamıştı. Buna karşılık eline hafta sonu üç-beş kuruş tutuşturulmuştu. Günün birinde, bir mikroba yenik düşüp doktorlara sığınınca, doktorlar adamın cebindeki paradan

değil, hep sırtındaki mikrobun öldürücü gücünden söz açmışlardı.

Böylece, sosyal sigortadan ve adaletten yoksun toplumlarda, doktorluk mesleği ölüm korkusunun istismarı oluyordu.

Adam, ameliyattan sonra yüzükoyun yatırıldı. Karyolanın ayak ucu yükseltilmişti. Böylece ameliyat olan bölümden, kan basıncı azalmıştı. Birkaç saat sonra adam, ayılmaya başladı. Gözlerini araladığında başucunda karısını gördü. Karısı elindeki havluyla yüzünü silerken, yavaş bir sesle:

— Nasılsın? diye sordu.

Adam hâlâ konuşacak güçten yoksundu. İyiyim anlamında yüzüne hafif bir gülümsemenin çizgilerini yaydı.

Kadın kocasının sırtındaki büyük sargıyı gördü. Kocası tekrar normal hayata dönebilecek miydi? Sırtındaki yara, kırılan kemikler, ne zaman kaynayacaktı? Mikrop dışarı atıldığına göre, kocası tekrar kuvvetli ayaklarıyla iri gövdesini hiç güçlük çekmeden taşıyabilecek miydi? Doktorlar «Evet» diyorlardı. Fakat onlara sabırlı olmayı da şart koşuyorlardı. Sabrın ölçüsü neydi? Doktorlara göre sabırlı olmak, tıbbın şartlarına boyun eğmekti. Oysa bu aileye göre sabrın anlamı, ellerindeki üç-beş kuruşun ötesinde son buluyordu...

Kadın, adamın duyabileceği bir sesle:

— Ameliyat yerin ağrıyor mu? diye sordu.

Adamın soluğu ilâç kokuyordu.

— Yok, dedi. Fakat gövdemdeki kan beynime doluyor. Başımı dikemiyorum. Bilirsin ya, yüzükoyun hiç yatamam...

— Birkaç gün sabretmelisin ama... Sonunda

her istediğini yaparsın. Buna inanıyorum.
Adam işi şakaya vurdu:
— Altıma yapmıyayım da!..
Karı-koca gülümsediler.

Adamı, ameliyattan birkaç hafta sonra, parası bittiğinden özel bölümden almışlardı. Doktorlar öteki hastalarla ilgileniyor, bu hastayı es geçiyorlardı. Adam bu duruma alışmış, herşeyiyle kendisini kadere terketmişti. Ama bazı geceler uyuyamıyor, hissiz bacaklarının kendisine ne büyük bir yük ve engel olduğunu acı acı düşünüyordu...

Adam iki elini yana dayıyarak kendisini yukarı çekti. Ayakları da gövdesine bağlı olarak yatağın üzerinde, yukarı doğru sürüklendi. Odanın penceresinden içeriye, yeni ağaran günün aydınlığı doluyordu. Adam içine sıkışan yaşamak arzusunun etkisiyle sarsıldı. Gözleri ayaklarına kaydı. Bu iki ayağı ona, pusuda kendisini öldürmek için bekleyen, düşmanının bir çift gözü gibi geldi. Ancak bu ayaklarda düşman gözünün parlaklığı yoktu. Sadece kini vardı. Adam hafif öne eğildi. Ve birkaç saniye duraladıktan sonra elleriyle ayaklarını tokatlamağa başladı. Adam hem ayaklarını dövüyor, hem de söyleniyordu: «Neden iyi olmuyorsun, ulan? Taşıdın, taşıdın da yolun yarısında neden bıraktın? Al, al, sana... Ölmüş eşek gibi yatacak mısın hâlâ?.. Kaldır beni... Kaldır da yüzüm gülsün be dinsiz... Aylardır iki yavrumu göstermedin bana...»

Adam ellerini ayaklarından çekip yüzüne kapattı. Ağlıyordu. Tekrar kendini yatağın içine kaydırdı... «Off» deyip ellerini, inip çıkan göğsünün üzerine koydu. Gözlerini kapadı. Dünü, âdeta çiğneyerek

geçtiği bütün yıllarını anımsamaya çalıştı. Ve içinden: «Senin suçun yok ayaklar,» dedi. «Seni felç eden aklımdır. Çocukken, ilk kez senin üzerine çıktı bedenim. Sen, «Yok» mu? dedin. Biraz büyüdüm, bana bisikletlerin pedalını sen çevirmedin mi? Sokaklarda arkadaşlarımla oynadığım topa, sen vurmadın mı? Önlüğümü giyip, okula ilk kez senin üzerinde gitmedin mi? İlk sevdiğim kızın evi önünde beklerken, sen hiç yorulup da; çökerttin mi beni?.. Delikanlı olduğumda genelevden içeri sen beni çekmedin mi? Düğün gecesi, nikâhlımla, salona girdiğimde herkese: «Yakışıklı damat» sen dedirtmedin mi?.. Dur bütün bunlarda ne senin, ne de benim suçum var... Eee... Peki sonra!.. Sonra işler değişti. Hem sen benim, hem de ben kendimin malı değildim artık. Toplum bizi kendine yamadı. «Şurda çalışacaksın» dediler. Çalıştım... «Şunu yapacaksın» dediler, yaptım İşte ayaklarım. İlk kez ben sana o zamanlar ihanet etmeğe başlamışım. Suç senin değil... Her yerde, her işte, çalışmamalıymışım... Her denilene inanmamalıymışım. Hasta hasta, oniki saat seni ezmemeliymişim. Nerde şimdi, beni böyle ölümüne çalıştıranlar? İnsanlar hain, insanlar zavallı. Bana dediler ki, «Çalışan demir ışıldar.» Doğru sandım. Oysa ki, körü-körüne çalışan insan, ışıldamaz, çürür... Kimin hesabına çalışırsan, o ışıldar... O kuvvetlenir... Doğa hain değil. İnsanı hasta etmeden önce o sık sık sinyal veriyor. Ama ben anlıyamadım. «İnsanlar doğru,» dedim. Oysa insanlar birbirini yiyorlar. Bugün ben buradayım, yarın bir başkası gelecek. Ama hep; benim gibi ışıldıyacağını umanlar dolacak buralara. Çürüyenler geliyor sağıma - soluma... Gerçek ışıldıyanların hastahaneleri bile ayrı. Doktorları da ayrıymış... Orala-

ra profesörler gidiyormuş. Burada doktorlar bizi kobay gibi kullanıyorlar. Eğer bir daha dünyaya gelirsem, sana ahtım olsun ayaklarım, sen hiç böyle beceriksiz olmıyacaksın... Ve ben seni hiç dövmiyeceğim...»

Kadın çocuklarını hazırlıyordu. Bugün onları babalarına götürecekti. Birkaç aydanberi babalarını görmeyen çocuklar sevinç içindeydiler. Oğlan çocuk:

— Anne, babam bizi görünce sevinir mi? diye sordu.

Kadın gülümsiyerek:

— Sevinmez olur mu hiç! dedi.

Kız:

— Neden o gelmiyor?

— İyileşince gelecek. Az kaldı...

Oğlan çocuk somurtarak:

— Şimdiye değin neden hiç gitmedik? diye sordu.

— Çocukları hastahaneye almazlar. Fakat bugün babanız bahçeye inecek. Gene bir araya geleceğiz.

Hazırlanıp evden çıktılar. Kadın çocuklarının ellerinden tutmuştu. Yüreği heyecanla kabarıyordu. Çocukların sevinci, babanın özlemi ve karşılaşacakları an... Kadın hep bunu düşünüyordu.

Hastahaneden içeriye girdiler. Çocuklar, annelerinin önü sıra bahçede koşmaya başladılar. Babalarına bir an önce kavuşmanın çırpınışı vardı onlarda...

Çocuklar koşarken duydukları ses, onları bulundukları yere mıhladı:

— Çiçek, Yalçın... Buradayım...

Çocuklar babalarının yanlarından geçtikleri halde onu görmemişlerdi. Çünkü babaları iki tekerlekli bir arabanın içindeydi. Adam arabayı elleriyle çevirip çocuklarına doğru sürdü.

Çocuklar, kendilerine yaklaşan babalarına şaşkınca bakıyorlardı. Adamın, karısı bu ara, yanına varmıştı. Kadın, eliyle çocuklarına, babanıza koşun anlamında bir işaret yaptı.

Az sonra birbirlerine sarıldılar. Adamın, yanakları üzerine akan yaşlar, konuşurken ağzına kaçıyordu. Adam, dizine örttüğü battaniyenin altından, iki çikolata çıkarıp çocuklarına verdi. Elleri titriyordu.

Kadın kocasının yüzüne baktı... Gelecekler diye yeni tıraş olmuş kocasının yüzüne... Bu adamı her zaman sevmişti. Fakat ansızın, kocasının felçli bacaklarını sırtında hissetti. Korktu. Utandı.

Bu kadının ruhunda ilk kez yaşama korkusu, sevgiyi aşmıştı...

ÖL ANA

Adam, gecenin çok ilerlemiş bir saati olmasına karşın, hâlâ uyanıktı. Karanlık odada, gözleri açıktı. Anasını düşünüyordu. Anası sılada değildi. O, yan odada yatıyordu. Adam çocuklarının sayıklamasını duydukça, karısının ruhundan taşan pis havayı teneffüs ettikçe, uykusu kaçıyordu. Beynindeki düşünceler, birbirine hançer çekiyor, ama asla birbirlerini hançerlemiyorlardı.

Beyninde iç-içe geçmiş iki kadın vardı: anası ve karısı. Çekilen hançerler onlara aitti. Ne adamı öldürüyorlar, ne de birbirlerini... Çünkü bu iki kadının, yani sevgi ve şefkatin savaşı adam için çıkmıştı. Onlar savaştıkları varlığı ortadan kaldırmak istemiyor, kendi saflarına çekmeğe çabalıyorlardı. Böylece her ikisi de savaşma gücünü çocuklarından alıyorlardı.

Adam karısını uyandırmamaya dikkat ederek yatağından sıyrıldı. Yatak odasından çıkıp, anasının odasına girdi. Gün ışığında, karısı uyanıkken girme-

ye çekindiği odaya... O namazını kılmış, tesbihinin taneleriyle, hayal ettiği cennetin yolunda, yuvarlana yuvarlana uyumuştu.

Adam anasının başucuna oturdu. Odaya vuran ay ışığının altında onun yüzünü gördü. Seferberlikten kalma bir yüzdü bu... O zamanlar çok güzelmiş. Adam bu yüzün hep ihtiyarlığını biliyordu. Hangi insan var ki, anasının gençlik yıllarındaki yüzü hatırlayabilsin? Hangi insan var ki, çocukken binlerce kez baktığı, anasının taze yüzünü çıkarabilsin?

Anasının saçları siyahmış, dalgalıymış... Şimdi una bölenmiş bu saçların dalgaları küçülmüş, kıvır kıvır olmuştu. Gençlik yıllarındaki alyanaklara yollar batmış, sürme çektiği kaşları hem beyazlaşmış, hem de kalınlaşmıştı. Güneşin parlaklığına meydan okuyan gözlerine, şimdi mum ışığı fazla geliyordu. İğnelere iplik geçiren gözler, şimdi çuvaldızdan ürküyordu... Gençlik yıllarının pamuk gibi elleri, şimdi kabaran damarlarının sert yatağı olmuştu. Altı çocuk büyütmüştü bu eller... Bu altı çocuk, kadında güzel ne varsa alıp götürmüştü. Geriye eskitilmiş bir yumak kemik, et ve sinir bırakmışlardı. Ve iki yıl önce bu ana, ölen kocasıyla birlikte, ruhundaki gençlik yıllarının tatlı anılarını da toprağa gömmüştü.

Adam, yorganın içinde çocuk kadar küçülmüş anasına baktı. Yan odada gece giysisiyle yatağı dolduran taze karısı, ansızın beyninde bir yılan gibi kıpırdamaya başladı. Adam hayatı boyunca derdini paylaştığı anasına seslendi:

«Ana»... Kadın uyuyordu. Adamın bu defaki derdi utanılacak bir şeydi. Fakat ondan başka kime sığınabilirdi. Anası ulu dert ağacı değil miydi?... Adam

derdini, anasına seslendi yeniden:

«Ana sen beni seversin değil mi? Ana sen benim mutlu olmamı istersin değil mi? Bilirim ana, dünyadaki bütün analar sevgilerini toplasalar, gene de seninkine ulaşamazlar. Hele ana, mutlu olmam için, aşmayacağın dağ, dilenmiyeceğin kapı yoktur. Ya ana, böyle işte. Fakat sen mutlu olmam için, karımın gözlerine bakma. O bunu istemiyor. Gözlerine dolan şeklin, kalbine batıyor ana. O beni kalbine hapsetmiş. Senin yaşaman onu korkutuyor. O senin gibi bu kadar uzun ve devamlı sevemiyeceğini bildiği için seni kıskanıyor ana. Ne olur kurtar beni. Bu sıkışık durumdan kurtulmam sana bağlı ana. Ya öyle işte... Eğer beni has seviyorsan, eğer benim mutlu olmamı istiyorsan öl, öl ana artık...»

Adamın dudakları titriyordu. Sağına soluna bakındı. Ruhuna taze korkular yayıldı.

Adam anasına biraz daha sokuldu:

«Ya ana, böyle işte» dedi. «Benim sana duyduğum engin sevgi, şimdi senin canını istiyor. Senin şu evdeki varlığın, karımla arama girmiş, bizi birbirimize düşman yapıyor. Ben karımın, aramızdaki sevgiye dil uzatmasını bağışlıyamıyorum. Karım da ana-oğul sevgisinin, gölgesine düşmek istemiyor. Biz geçmişimize bağlıyız ve ortak anılarımız günlük çıkarların daima üstünde kalıyor. Oysa ki karım, kızlık yıllarından kopup, hayatını benimle paylaştığı noktadan itibaren, kendini çevresine satmaya çalışıyor. O zavallı, yoksul geçmişin bugünkü zengin hayatıyla bağlamak istemiyor. O kızken yaşadıkları küçücük evi unutmuş, tarif edilmez bir çıkarcılık içinde, bugünkü nimetlerinin elinden alınacağını sanmakta. Ruhuna dolan bu korkular senin varlı-

ğınla bir kat daha artmakta. Çünkü sen tarihin bir sopası olarak bu evde dolaşmakta, kuşaklar arasındaki kopukluğun yarattığı fırtınalarda, daima haklı çıkmaktasın. Çünkü sen geçmişine bağlı, geçmişinle övünen, ailevi imkânlarımızı Tanrının bir bağışı olarak kabul etmektesin. Ben bugünlere, senin sabrın ve senin analık kurumundan sağladığım imkânlarla kavuştuğumu biliyor ve sana saygı duyuyorum. Bu evdeki her iyi, her güzel şey, senin yıllardanberi taşıyıp getirdiğin çabana ve sevgine borçlu. Oysa karım bütün bunları kendine maletmek istiyor. Senin ortaklığını hiç bir zaman paylaşmak istemiyor. Ve aramızdaki ana - oğul sevgisi, onun bütün sinsi direnişlerine karşın bugüne değin çökmedi. Fakat ana, şunu iyi bilesin ki, benim artık sabrım tükendi. Karımın sana dil uzatmaması için, ben; onu hep bağışlıyorum. Babam sana dayak atardı, babam sana küfrederdi. Ama sen hep susardın. Sen sanıyor musun ki, ben de karımı dövmek istemiyorum, karıma küfretmek aklımdan geçmiyor. Bunları yapamam ana... Onun huysuzlaştığı anlarda, kalkan elim; onun suratına hiç inmedi, ağzıma dolan haksızlıkları hep içime attım. Niçin biliyor musun ana?.. Hep senin için. Çünkü ona haddini bildirmek istediğim zamanlarda, hizaya gelebilmesi için, senin evden kovulmanı şart koşuyor. O evimizin içinde, sere-serpe dolaşamıyormuş. O, gülüşlerini yüksek perdelere vardıramıyormuş. O, senin, soframızda yabancı gibi oturmandan sinir oluyormuş. Sen obur olmana karşın, soframızda sinsilik edip, az yemek yiyormuşsun. Ah anam, o bilmez ki, senin kursağın, yalnız babamın ekmeğine oburdu. Sen benim kazancıma kıyamıyorsun, acıyorsun bana. Bunu da anlıyorum.

Evlendikten sonra, senin dizlerine yatmıya hasret kaldım ana. Karımın güzel bacakları şehvet kokuyor, o bacakların üzerine, başımı koyduğumda, sanki hesap makinesinin tuşları, başımın altında çalışıyor... Oysa ki senin dizinde böyle şeyler yok ana; yok... Barındığımız tek odamıza güneş vurduğunda, sen beni dizlerinin üzerine yatırırdın. Sirke dökerdin başıma. Ben o zamanlar beş-altı yaşındaydım. Dün gibi anımsıyorum. Başımda seferberliğin bitleri vardı. Sen sirke döktüğün başımda, bitleri ararken ana... Onları bulunca «çıt» diye öldürürdün. Bu «çıt» sesini, şimdiye değin hiç bir melodi aşıp, ruhuma dolamadı. Bu «çıt» sesindeki sevgiyi, hangi aşkın melodisi aşabilir zaten...

Ya ana böyle işte... Sen kafamı sirkeledin, sen kafamı temizledin. Sonra içine hep iyiliklerden yana duygular serpiştirirdin. Bu başa şimdi başkaları sahip çıkıyor. Güzel memelerinden ben süt eme eme onları bozup karnına kadar uzatmışım. Çünkü bu memelerde seferberliğin kıtlığı varmış. Buna karşın sen, ordan-burdan bunları doldurur ve bana verirmişsin. Ben onları çeker, emermişim. Sen «gık» bile demezmişsin. Şimdi bu memelerle torunların alay ediyor. Oysa ki karımın memeleri, hâlâ güzel, hâlâ dipdiri. O memelerini çocuklarından esirgedi, bozulacak diye, çekti onları çocuklarının ağzından. Ve Tanrı, karımın ruhundaki kirliliğin öcünü çocuklarımızdan aldı. Analarının güzel memesini bozmadı ama, sütünü irin yapıp içine akıttı. Böylece, çocuklarımız ağzına ana memesi değmediği için, yalancı oldular, çıkarcı oldular şimdiden. Onlar çocuk mamalarındaki bütün hileleri şimdi ruhlarında geliştirerek büyüyorlar.

Ya ana, sen bunlara karşı çıktığın için, cahil ol-

dun, can sıkıcı oldun ve sonunda, bu eve fazla gelmeye başladın. Karım kızdığı zaman «Anamı istemem» diyor. «Kov onu» diyor. Ah ana, sana bir «Git artık evimden» diyebilsem. Bunu hiç bir zaman yapamam. Ah ana, bir yapabilsem. Ve karıma: «Sevgili eşim sen haklıymışsın» diyebilsem. «Şu kocakarı amma da yüzsüzmüş» desem. «Meğer anam mutluluğumuzun kanatlarını yolan bir yaratıkmış» desem. İşte o zaman karım ne kadar sevinecek ve mutlu olacak. Ama ana, onun hesap etmediği bir şey daha var: Ben diyelim ki, seni kolundan tutup, attım ve biz yarattığımız çıkarcı dünyamızda beraber olduk. İşte o zaman ana, ben onun karşısında aslan kesilirim. Hiç bir suçunu hoş görmem. Yüzüne tokatları indiririm. Özendiği ve kendisinin hakkı olmayan şeylere, uzanmaya kalkıştıkça, yüzüne tükürürüm. Ve sen yanımızda iken gösterdiğim sabrı, ona, sen gittikten sonra çok pahalıya ödetirim. Anlıyor musun anam? Yani seni kovduktan sonra icabederse onu da kapı dışarı ederim. İşte o, bunu anlamıyor ve ancak senin yüzüsuyun hürmetine bu evde her istediğini yaptırıyor...»

Adam bir süre sustu. Çevresine bakındı yeniden. Acıyla inledi:

«Ah, anam» dedi. «Daha senin bilmediğin neler var. Hani sen bize, babamla nasıl evlendiğinizi anlatmıştın. Sen o zamanlar küçük bir çocukmuşsun. Yaşın oniki-onüç arası. Bir gün seni vermişler babama. Gelinlik giymişsin baba ocağında. Duvağın da yüzünü örtüyormuş. Bu sıra dayın gelmiş yanına ve duvağını aralayıp kulağına demiş ki, «Bak Zeynep bu gelinlik senin kefenindir. Aşağıda bekleyen

düğün arabası da cenaze arabandır. Sen artık bu ev için öldün. Ve ne kadar çok özlersen özle, hemen çıkıp gelmeyesin bizi görmeye. Ne kadar geç gelirsen, namustan yana, yiğit olursun.» Ve sen o mutlu gününde, bu sözlerle varmışsın zifaf gecene. Kaynana, görümce derdi çekmekten, boyun bir daha uzamamış ve sen böyle güdük kalmışsın. Oysa ki anam, ben nasıl evlendim bilir misin? Bugüne değin sana söylemeye utandım. Ben bir gün denize gitmiştim. Karımı ilk kez işte orada gördüm. Güldü bana... Güzel bedeni çekti bakışlarımı üzerine. Birkaç gün sonra yine aynı yerde gördüm onu. Akşama doğru, sizin zamanınızda da var olan, fakat, ancak bizim zamanımızda varolduğu sanılan, doğanın güzelliği içinde birbirimizden geçtik ve karımın mayosunu aralamak o kadar kolay oldu ki... Halbuki babam, seni soymak için, kimbilir ne kadar çabalamıştır. Ya ana böyle oluyor işte, kolay elde edilen şeylerin getirdiği mutluluklar da, kolayca tükeniyor nasılsa...»

Bu sıra adam yan odadan bir ses duydu. Karısı uyanmış olabilirdi. Adam korkuyla anasına seslendi :

«Ana, karım uyandı herhalde. O bizi bir arada görmemeli. Beni gecenin bu saatinde orospuyla yakalasa daha az kızar. Çünkü o zaman iki suçlu olurdu: Ben ve orospu... O bunu kime anlatsa herkes kendisine hak verir, bu düzenbazlığı onaylardı. Oysa şimdi, ikimizi bir arada görürse, kızdığını kime anlatabilir ve kim onu haklı çıkarabilir? Karım aramızdaki ana - oğul sevgisinin yıpranmadığını görüyor ve bunu kıskanıyor. Sen benim çok kusurumu

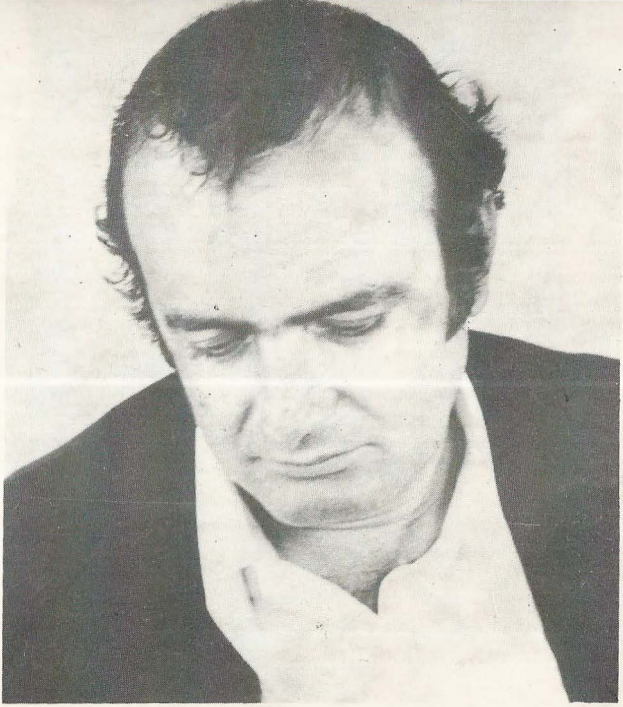
görmüşsündür. Ama sen bütün kusurlarımı bağışlamış ve her defasında sevgi taşan kalbini bana açık tutmuşsundur. Ben de öyle değil miyim ya ana? Senin bütün nazlarına saygı duymuş, seni her zaman başımın üzerinde tutmuşumdur. İşte karım aramızdaki bu sevgi ve bağın, bilhassa senin hayatını, benim sevgime adayışının karşısında dehşete düşmektedir. Oysa karımla benim aramdaki sevgi, bundan yoksundur. Zaman olur, günlerce birbirimizle konuşmayız. Zaman olur aklımızda gizlediğimiz en bayağı sözleri, birbirimize yüklemeye çalışırız. Çünkü ne de olsa biz, iki yabancı insanız. Yabancı olmasak bile, birbirimizi tamamlamaya, birbirimizi tanıdığımız gün başladık. Oysa ben seni, doğduğum gün tanıdım. Biz, birbirimizi tanıdığımız zaman, o daha dünyaya gelmek için fırsat bekliyordu. İşte ana, o bu uzaklığı hiç bir zaman kapatamıyacağını biliyor ve ikimizi doğanın silâhıyla vurmak istiyor. Yani senin ölümünü sabırsızlıkla bekliyor. Halbuki ben senin ölmeni beklemiyor, hemen istiyorum. Çünkü o zaman ben, bugüne değin aramızdaki sevginin neden bu kadar pahalıya ödetildiğinin öcünü alacağım. Sen sağken bunu yapamam. Sen sağken bu insanlar için hainlik yapamam. O zaman sen, kendi derdini unutup benim derdimle yanıp tutuşursun. Herkes seni dertsiz sanıyor. Oysa senin derdin yaşadığın yıllarından çok. Sen bir zamanlar böyle bir evin herşeyiydin. Bir zamanlar sen, böyle bir evin en güzel odasını babamla paylaşırdın. Cebinde daima babamın parası kaynardı. Halbuki şimdi bu evin en kötü, en küçük odasıda ve evin en eski eşyaları arasındasın. Cebinde, karımdan kaçırdığım paralar var. Sen onları saklamak için ne kadar akıl yoruyorsun ve sen onların sonu kesilecek diye, ne

kadar korkuyorsundur kimbilir... Ya anam, eğer beni seviyorsan ve ne kadar sıkışık durumda olduğumu anlamışsan, öl artık. Ama ölümünden sonra, insanlık adına öcünü, karımdan alamazsam, demek toplum da ondan yanadır, elden ne gelir...

Ama anam, yüreğime şimdiden doğanın adaleti sızıyor ve bana, oğluma alacağımız gelini hatırlatıyor.»

İÇİNDEKİLER

REŞO AĞA	5
KESİK EL	14
PALA HAMO	21
DÜDÜKLÜ TENCERE	28
SUCUKÇU	37
AÇ - KAPA	44
YORULMAYAN ADAM	50
ÜÇ BİT	59
AYAĞA DAYAK	72
ÖL ANA	85

Fotoğraf: İsa Çelik

Cem Yayınevi, Bekir Yıldız'ın ilk hikâye kitabı «Reşo Ağa» nın yedinci basımını sunar. Özellikle Güneydoğu'yu dile getiren hikâyeleriyle dikkati çeken Bekir Yıldız'ın bu kitabı büyük ilgi görmüş, kısa sürede altı basımı tükenmiştir. 1971 Sait Faik Ödülü'nü alan Bekir Yıldızın «Kara Vagon», «Kaçakçı Şahan», «Sahipsizler», «Evlilik Şirketi», «Harran», «Beyaz Türkü» ve «Alman Ekmeği» adlı kitapları da Cem Yayınlarında çıkmıştır.

7. BASIM

KARACA OFSET BASIMEVİ TEL.: 275345

7,5 lira